

Ἰωάν. Π. Γαλιάνου - Πρωτοβόλου

Χρονιά Ε'. ΚΕΡΚΥΡΑ 1 ΜΑΓΙΟΥ 1925. Ἄριθ. 3.

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΔΗΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἄλλη Θυόλου — Ἡ θέση τοῦ ἔργου τοῦ Κ. Θεοτόκη στή Ν. Λογοτεχνία.	Μαρίνου Σγούρου. — Τὸ παλιὸ περιβόλι. (Ποίημα.)
Κ. Θεοτόκη — Σοννέτο. (Ἀνέκδοτο)	Κλαύδιου Μαρίνα — Τὸ Κοῦμα. (Ποίημα.)
Ν. Δεδερσιώτη — Ἡθέλα — Ποίημα.	Σπύρου Νικοκάβουρα — Ἄδωνις. (Ποίημα.)
Δ. Μ. Σάφου — Ἀπὸ τὴν Ἰλέκτραν τοῦ Εὐριπίδου.	Σπύρου Καμηλλέση — Τώρα ποῦ ὄλα τὰ σιμπασε. ... (Ποίημα.)
Ἀπὸ τὴν Ἀλκίητιν τοῦ Εὐριπίδου.	
Εἰς Α. Δεντρινού. — Τίμιος! (Πεταχτὲς κομθέντες.)	

ΚΕΡΚΥΡΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ Σ. ΛΑΝΤΖΑ

ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

ΑΡΙΘ. 3

ΚΕΡΚΥΡΑ 1 ΜΑΪΟΥ 1925
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΕΙΡ. Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΚΑΤ. Γ. ΠΑΠΑ

ΧΡΟΝΙΑ Ε΄.

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ ΣΤΗ Ν. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ,

Στὸ μεγάλο Ναὸ τῆς Τέχνης ποὺ ἀπάνω στὰ θεμέλια ποὺ ἔβαλε ὁ λαὸς, ἀνώνυμος καλλιτέχνης, ποὺ μὲ τίς πέτρες ποὺ δλοένα φέρουν οἱ πολλοὶ προσφέροντας τὴ ζωὴ τους καὶ τὴν ψυχὴ τους πρότυπα στὸ Δημιουργό, σιγὰ σιγὰ χιτίζεται, στὸ μεγάλο Ναὸ τῆς Τέχνης ἐργάσθηγε μὲ ὅλες του τίς δυνάμεις ὁ Κωνσταντῖνος Θεοτόκης. Καὶ οἱ δυνάμεις του πλούσιες ὑψωσαν τὸ Ναό, τὸν πολύμορφο μέσα στὸν ἐνιαῖο ρυθμὸ του. Ὁ κάθε καλλιτέχνης, ὅπως ὁ κάθε ἄνθρωπος, εἶναι ἄτομο καὶ σύγχρονα μέλος τῆς ὁλότητας. Θὰ ἤθελα νὰ βλέπαμε κύρια πῶς ἡ ἰδιαίτερη ἀτομικὴ μορφή τοῦ ἔργου τοῦ Θεοτόκη συγχωνεύεται μέσα στὸν ἐνιαῖο ρυθμὸ καὶ τὸν ἀναπτύσσει.

Μέσα στὸ ἔργο τοῦ Θεοτόκη ὅπως καὶ μέσα στὰ ποιήματα τοῦ Μαβίλλη κάποια πνοὴ πολὺ ἰδανικὴ καὶ πολὺ ὑπεργήϊνη σβύνει καὶ πάλι γεννιέται ἀναζωογονημένη. Ἡ ἐξέλιξη ποὺ εἶναι ἡ μεγάλη ἀνάγκη τῆς Ζωῆς εὐτυχῶς δὲ σταματᾷ καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ὅτι προσφέρει τὸ Χθὲς διὰ τὴ δημιουργία τοῦ ὁλοένα τελειότερου συγκεντρώνεται καὶ ξεναπλάθεται συγχρονιμένο. Ἄμα ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς προόδου κάθε μεταφυσικὴ ἔννοια, πρόοδος δὲ μπορεῖ νὰ σημαίνει τίποτε ἄλλο παρὰ ἀδιάκοπος συγχρονισμὸς τῶν ἐνεργητικῶν δυνάμεων μὲ τίς

Ὁμιλία ποὺ ἔγινε τὸ Σεπτέμβρι τοῦ 1923 στὸ Φιλολογικὸ Μνημόσυνο τοῦ Θεοτόκη ποὺ διοργανώθηκε ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία Πολιτικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν.

ἐσώψυχες, κρυφές ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς, προσδευμένες ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, κ' ἐκδήλωση τῆς ζωῆς εἶναι ἡ τέχνη, — ἡ τέχνη ποῦ ἔχει γιὰ κύριο σκοπὸ τῆς νὰ συνειδητοποιεῖ αἰσθητικὰ τὸ ἀσυνείδητο στοὺς πολλούς, — προσδευμένες ἐκδηλώσεις δὲ μποροῦν νὰ εἶναι παρὰ ὅσες πηγάζουν ἀπὸ τὶς βαθύτερες, ἀνομιολόγητες ἴσως κῆποτε ἀκόμα, ἀλλὰ μόνες οὐσιαστικὲς ἀνάγκες τοῦ Σήμερα. Τὸ βαθύτερο Σήμερα ἐκφράσανε ὁ Μαβίλλης κ' ὁ Θεοτόκης ἐνώνοντας μέσα τους τὸ νόημα δύο Σχολῶν, ὀλότελα ἀντίθετων, μὰ ποῦ ἔπρεπε νὰ ἐνωθοῦν καὶ νὰ συμπληρωθοῦν γιὰ νὰ φανερωθεῖ ὁ πλοῦτος τῆς ζωῆς, τὸ πολύμορφό τῆς, ἡ ἀλήθειά τῆς. Κι' ἂν ὁ Μαβίλλης, ἀσύγκριτος καλλιτέχνης ἀλλ' ὑπερβολικὰ αἰσθαντικὸς γιὰ νὰ εἶναι καὶ δημιουργός, δὲν κατώρθωσε νὰ δώσει παρὰ μερικὰ σπάνια ἀριστοτεχνικὰ σονέτια ὅπου τραγούδησε ὅλη τὴν κούραση, τὴν ἡρεμῆ, ἐγκαρτερικὴ πιά ἀπελπισία τῆς προπολεμικῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ὅπου τραγούδησε θετικὰ πιά, ζωντανά, σπαρστικὰ τὸν πόθο τοῦ Νιρβάνα ποῦ ὑπῆρχε καὶ στὸ Σολωμό, ἀλλ' ἀόριστος, θολωμένος, ρωμαντικός, ἂν ὁ Μαβίλλης δὲν κατώρθωσε νὰ δώσει παρὰ μερικὰ ἀριστοτεχνικὰ σονέτια, κ' ὄχι ἓνα σύνολο, ἓνα ἔργο, ἂν ὁ Μαβίλλης συγχρόνισε μονάχα ἀλλὰ χωρὶς νὰ μαντέψει σχεδὸν τίποτα ἀπ' ὅτι προετοιμάζει τὸ Αὔριο, ὁ Θεοτόκης μᾶς τὸ δίνει τὸ ἔργο τὸ ζωτικόν, τὸ ἔργο τὸ δημιουργικόν, τὸ ἔργο ποῦ συνεχίζει μίαν ἐξέλιξη κ' ἀνοίγει ἓνα δρόμο, τὸ ἔργο ποῦ εἶναι Σταθμός.

Πῶς τὸ ἔργο αὐτὸ γράφθηκε στὴν Ἐφτάνησο μπορεῖ φυσικὰ νὰ εἶναι τυχαῖο. Ἡ καλλιτεχνικὴ, ἡ ψυχικὴ ἔνωση μποροῦσε νὰ εἶχε γίνει καὶ στὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ μιὰ ποῦ ἔγεινε στὴν Κέρκυρα ἔχομε τὴν ὑποχρέωση νὰ συλλογισθοῦμε τοῦλάχιστο μήπως ἡ Τύχη εἶναι κάτι ἀνύπαρχτο ποῦ τὸ φανταζόμαστε μόνο ἅμα δυσκολευνόμαστε νὰ ἐξηγήσομε, μήπως τὸ τυχαῖο εἶναι πάντα φαινόμενον τοῦ μοιραίου, δυσκολοδιάκριτου μόνο κάποτε, ἀλλ' αὐστηροῦ νόμου τῆς ἐξέλιξης, μήπως ἐπιβάλλονταν ἡ ζωικὴ ἀφο-

μοίωση νὰ γίνει ἀπὸ τὸν ἀνώτερο πολιτισμό. Ἐπρεπε ἡ ἡ Ἀθηναϊκὴ Σχολὴ ἢ ζωντανὴ ἀλλὰ περιορισμένη νὰ δεχθεῖ τὴν ἐπιρροὴ τῆς ψυχικότητος τῆς Ἐφτανησιακῆς Σχολῆς, ἡ ἢ πολὺ ἐξαῦλωμένη, χαμένη σὲ παραδεισένιους κόσμους, Ἐφτανησιακὴ Σχολὴ νὰ πλησιάσει μέσ' ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴ Σχολὴ τὴ ζωντανὴ Ζωή. Ἐγεινε τὸ δεύτερο.

Ἡ κατὰταξη τῶν καλλιτεχνῶν σὲ ὀρισμένες Σχολὲς θεωρεῖται βέβαια συχνὰ ἀπὸ πολλούς κάπως βιάσμένη, ἀκόμα κ' αὐθαίρετη. Ἴσως, μὰ ἴσως κ' ἡ τέτοια γνώμη νὰ στηρίζεται σὲ μιὰ περιορισμένη ἀντίληψη τοῦ νοήματος τῆς Σχολῆς. Ἡ Σχολὴ ἢ ἀληθινή, ἢ ζωντανὴ δὲν ἀλυσσοδένει, δὲν κηρύττει Ἀρχὲς καὶ Νόμους παρὰ ἅμα ἀρχίζει νὰ φθίνει, νὰ πεθαίνει, παρὰ ἅμα ἀπαρχαιωμένη, ἀποξενωμένη ἀπὸ τὴ ζωὴ δὲν κλείνει πιά μέσα της παρὰ μιμητές. Ἡ ζωντανὴ Σχολὴ ἀπεριόριστη δημιουργεῖται ἀπ' ὅλες τὶς δημιουργικὰς, σύμφωνες δυνάμεις μιῆς ἐποχῆς ποῦ ἀναγκαστικὰ, κ' ὄχι θεληματικὰ, μόνο γιὰ τὴν πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἴδια ἀλήθεια συγγενεῦουν ἀναμεταξύ τους ὅσο κ' ἂ διαφέρουν. Αὐτὴ ἡ ἐλεύθερη πλατιά ἐνότητα εἶναι ὁ χαρακτήρας μιᾶς Σχολῆς ποῦ μποροῦμε νὰ τὸν προσδιορίσομε χωρὶς πολὺ φόβο νὰ κόβομε τὰ πλατιά ἀνεξάρτητα φτερά.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ τρεῖς σχολὲς ἔπλασαν ἴσαμε σήμερα οἱ τρεῖς διαφορετικὲς, χαρακτηριστικὲς νεολληνικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὶς Ἀξίες τῆς Ζωῆς. Στὴν Ἐφτάνησο ποῦ ποτὲ δὲν τὴν ἄγγιξε ὁ μαρσασμός ποῦ ἄπλωσε ὁ Τοῦρκος σ' ὅλες τὶς πνευματικὲς καὶ ψυχικὲς δυνάμεις τῶν ὑποδουλωμένων, στὴν Ἐφτάνησο ποῦ δέχθηκε πάντα ἅμεσα, πραγματικά, οὐσιαστικὰ τὴν ἐπιρροὴ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Δύσης καὶ φυσιολογικὰ ἀναπτύχθηκε ὕψωσαν ὁ Σολωμός κ' ὁ Πολυλάς πρῶτοι κ' ὕστερα οἱ ἄλλοι ποιητὲς σὲ συνειδητὲς ἀλήθειες τὶς ἔφτανησιακὲς τάσεις, ὅμοιες μὲ τὶς δυτικὲς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, τὸν ἰδεαλισμό, τὴν ψυχικότητα. Ὁ ἰδεαλισμός, ἓνας ἰδεαλισμός ρωμαντικὸς καὶ ἡ ψυχικότητα εἶναι

τά χαρακτηριστικά της Ἑφτανησιακῆς Σχολῆς. Μὰ τὸ τραγούδι της δὲ μπορούσε νὰ ἔχει καμιά ἀπήχηση στὸν Ἑλληνισμό τὸν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑφτάνησο πὸν μόλις ἐλευθερώνατιαν ψυχικά τσακισμένους. Τὸ Ἑφτανησιακὸ ψυχικὸ τραγούδι ἔμεινε ξένο στὸν Ἑλληνισμό πὸν μὲ ὀδηγοῦς τοὺς καθαρευουσιάνους, πὸν δὲ θὰ τοὺς ἀναφέρομε ἀπόψε γιατί ἡ ὀλέθρια πνοὴ τῆς νέκρας τοὺς φυσικά οὐτε ἄγγιξε τὸ δημιουργὸ ζωῆς πὸν ὑπῆρξε ὁ Θεοτόκης, «κατρακυλοῦσε ὀλοένα πῶς βαθιά τοῦ κακοῦ τῆ σκάλα». Κι' ἦρθαν οἱ δημοτικιστὲς κι' ἀνοιξαν τὰ μάτια, ὅσων μπορούσαν νὰ δοῦν στὴν πραγματικότητα. Στὴν πραγματικότητα πὸν εἶχε μέσα της δυνάμεις ζωτικότητας κι' ἀνύψωσης μὰ πὸν γιὰ τὴν ὥρα παρουσίαζε καὶ μίαν ἀθλιότητα, μιὰ σπασμοδικὴ κίνηση χωρὶς ἐσώτερη κατεύθυνση, κάτι ἄπλερο, κάτι χαῶδες. Ὁ Ἑλληνισμὸς σκλαβωμένος δὲν εἶχε ποτὲ ὁμολογῶ ἀναγεννηθεῖ, ὁ πολιτισμὸς τῆς Δύσης τὸν ἄρπαζε ξαφνικά ἀνέτοιμο, τὸν ἄρπαζε μονάχα ἐξωτερικά, δὲν ἀφομοιώνονταν καὶ μέσα του. Οἱ λογοτέχνες ἐνίσωσαν πὸς γιὰ νὰ μείνουν πιστοὶ στὴν ἀλήθεια ἔπρεπε ν' ἀσχοληθοῦν ἐλάχιστα μὲ τὸν ἐπιφανειακὸ μονάχα πολιτισμὸ, ἔπρεπε νὰ περιγρῶσουν ὅ,τι μόνον ὑπῆρχε οὐσιαστικό, τὴν ἀρκετὰ πρωτόγονη, ἀπλὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ. Τὴν περιγρῶσαν πολὺ ζωηρὰ ἀλλὰ κι' αὐτὴ τὴν ἀπλὴ ζωὴ τὴν εἶδανε σχεδὸν μόνον ἐξωτερικά. Ἐχτὸς τὴν ποίηση πὸν πάντα ὑποκειμενικότερη τραγούδησε τὸ ἀτομικὸ αἶσθημα, τὴν ἀτομικὴ σκέψη τοῦ κάθε ποιητῆ πὸν στὴν Ἑλλάδα δὲν ἀντιπροσωπεύει παρὰ μιὰ ἐλάχιστη μειονότητα, καὶ γι' αὐτὸ στὴ νεοελληνικὴ ποίηση εἶναι σχεδὸν ἀδύνατο ν' ἀνακαλυφθεῖ μιὰ ἐνιαία πηγὴ, οἱ ποιητὲς ἀναμεταξύ τους δὲν συνδέονται παρὰ μὲ δεσμοὺς μορφῆς — ἐξαίρεση βέβαια κάνει ὁ ἀντιπροσωπευτικότερος ποιητὴς Παλαμᾶς — ἐχτὸς στὴν ποίηση ὅ,τι χαρακτηρίζει τὴν Ἀθηναϊκὴ Σχολὴ καὶ τὸ κύριό της δημοῦργημα, τὸ διήγημα, εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἠθογραφικοῦ στοιχείου καὶ μέσα σ' αὐτὸ ἡ ὀλόκληρη σχεδὸν ἔλλειψη κάθε ἐσώτερικῆς ζωῆς,

κάθε ἐσώψυχου. Βέβαια ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ, ἐλάχιστοι, συγγραφεῖς πὸν προσπάθησαν νὰ δώσουν στὸ διήγημα ἢ στὸ θέατρο ἕνα περιεχόμενο βαθύτερο μὰ κι' αὐτὸ τὸ ἀντλήσαν σχεδὸν ἀποκλειστικά μόνον ἀπὸ μέσα τους κι' ἀπὸ τὴ δυτικὴ τους μόρφωση κι' ὄχι κι' ἀπὸ τοὺς γύρω τους, οἱ ἐλάχιστοι πάλι κατόρθωσαν νὰ δώσουν σ' αὐτὸ τὸν ἐσωτερικὸ κόσμον τὸ παλμὸ τῆς ζωῆς, νὰ μὴ τὸν ἐμφανίσουν μονάχα ἀλληγορικά.

Ἐνα ἰδεολογικὸ πέταμα στὰ οὐράνια πὸν δὲν τὸν φτάνει πιά ἡ ζωὴ καὶ κατωτὰ νὰ μένει χωρὶς δεσμοὺς μὲ τὴ Γῆ, ψηλά σὰ μιὰ Ἀξία ἀπόλυτη ἀλλὰ καὶ γι' αὐτὸ σιάσιμη πὸν ἀπονειρῶνεται, πὸν δὲν τὸ ἀκολουθοῦν πιά παρὰ μιμητὲς, μιὰ ρεαλιστικὴ παρατήρηση ἀλλὰ πὸν ὁ κύκλος της ἔγεινε πιά ὑπερβολικά στενός, ἀβαθής, μονότονος, ἀσφυχτικός, ἕνα πέταμα καὶ μιὰ παρατήρηση, ἀλληλοπλησιάζονται, ἐνώνονται μέσα στὸ ἔργο τοῦ Θεοτόκη. Ἐνώνονται δημιουργικά.

Ὁ Θεοτόκης ἐνίσωσε ἀμέσως τὴ πρόσφερε γόνιμο ἢ κάθε μιὰ Σχολὴ καὶ τὴ ἔπρεπε ν' ἀπορροφηθεῖ. Ἐνίσωσε πὸς καμιά ἀνόρθωση δὲ γίνεται ἀπότομα, πὸς κάθε τέτοια προσπάθεια αὐθαίρετη εἶναι ἀσκοπη ἂν ὄχι καὶ βλαβερή, πὸς ὁ Ἑλληνισμὸς, ἀκόμα καὶ στὴν τάξη τῶν διανοουμένων του στὴν ὀλοτητά της, εἶναι ἀνώριμος νὰ ἐμπνεύσει καὶ νὰ καταλάβει ἕνα ἔργο Τέχνης ξελεπτισμένης. Πὸς ἕνα τέτοιο ἔργο στὴν Ἑλλάδα θὰ εἶταν ἀναγκαστικά μόνον ἀπομίμηση ξένων πρότυπων. Συμφώνησε μὲ τοὺς Ἀθηναίους λογοτέχνες κι' αὐθόρμητα θυσίασε τίς ικανότητες μιᾶς ξελεπτισμένης Τέχνης πὸν εἶχε μέσα του κληρονομημένες ἀπὸ τὸ μακροχρόνιο πολιτισμὸ πὸν τὸν εἶχε καὶ μεγαλώσει, ἀναπτυγμένες ἀπὸ τὴ σπάνια, ἐντελῶς ἐξαιρετικὴ του μόρφωση. Κάθε του διήγημα δείχνει ὀλοφάνερα τίς τέτοιες ἀνώτερες ικανότητες πὸν δὲ θέλησε νὰ τίς ἐχμεταλλευθεῖ μόνον γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ γιὰ τοὺς ἐλάχιστους. Καὶ τὸ ἔργο του ὑψώνεται ἀπὸ τὴ θυσία του. Ἐγραψε ἕνα ἔργο ζωντανὸ γιὰ ὅλους, σὲ μιὰ γλῶσσα

πὸν ὀλοένα γάνει κάθε ιδιωμοτικό της τόνο, πανελλήνια καὶ πλούσια κ' ἐκφραστική, καὶ μέσ' ἀπ' αὐτὸ διοχετεύει πλατιά, προσγιωμένες, τίς ἀνώτερες ἀλλ' ἴσαμε τότε πολὺ αἰθέριες δυνάμεις. Ἐμβάθυνε τὴν ἠθογραφία, ἔγραψε τὰ πρῶτα ψυχολογικά με ἀληθινὴ ἐσωτερικὴ ζωὴ, ἐσωτερικὴ πλοκή, διηγήματα καὶ μυθιστορήματα. Ἴσως κ' ὁ Πολυλάς κ' ὄλας στὸ διήγημά του «Ἐνα μικρὸ λάθος» νὰ εἶχε προσπαθῆσει νὰ παρουσιάσει μιὰ τέτοια ψυχολογημένη ἠθογραφία, ἀλλ' ὁ Πολυλάς κριτικὸς ἔγραψε ἕνα διήγημα πολὺ ἀδύναμο, πολὺ ἀχρωμάτιστο καὶ ρεαλιστικά καὶ ψυχολογικά.

Ὁ Θεοτόκης ζωγραφίζει με μιὰ μοναδικὴ παραστοτικότητα, ἀκρίβεια, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐνόραση, σὲ σελίδες τοῦλάχιστο ἀντάξιες τῶν ὠραιότερων Ἀθηναϊκῶν ὄλη τὴν ἐξωτερικὴ ζωὴ τῶν προσώπων ποὺ παρουσιάζει, τὸ σπῆτι τους, τὴ δουλειά τους, τίς συνθῆκες ποὺ μέσα σ' αὐτὲς κινιοῦνται, οἰκονομικὲς, πολιτικὲς, οἰκογενειακὲς, τὴ Φύση γύρω τους. Ὅλη τὴν ἀτμόσφαιρα. Κάποιες ἀπὸ τίς πάντα ὀλόφωτες περιγραφές του, σχεδὸν πάντα λιγόλογες, λιτές, ξέρει ν' ἀνακαλύψει τὴ λεπτομέρεια ποὺ ἐντατικά χαρακτηρίζει, τὴ χαρακτηριστικὴ πινελλιά, σφραγιζονται σὰν εἰκόνες ἐπιβλητικὲς ἄσβυστες στὸ βλέμμα μας, καὶ σύγχρονα δὲν ἀρξιάται στὴν ὀλοζώντανη ἀνάσταση τοῦ περιγύρου. Ὅτι κύρια τὸν ἐνδιαφέρει εἶναι ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τῶν προσώπων του ποὺ σ' αὐτὸν ἐπιδρᾷ τὸ περίγυρο. Δὲν μᾶς παρουσιάζει μόνο ἦθη κ' ἔθιμα, προλήψεις, δεξασίες, ἐπεισόδια, πράξεις, ἀποτελέσματα, σκηνὲς ἐνδιαφέρουσες βέβαια, κόποτε συγχλονιστικὲς, ἀλλὰ πάντα λίγο σπασμοδικὲς ὅταν ἐμφανίζονται σὰ γεγονότα τὴν ὠρα ποὺ γίνονται πιά, δὲ μᾶς παρουσιάζει τίποτε στατικά, τίποτε ἀπὸ πρὶν ἀποφασισμένο, μᾶς δείχνει τὴ βαθύτερη αἰτία τοῦ προκαλεῖ τὸ κάθε τι, τὴν ἀπήχηση τοῦ κάθε τι μέσα στὶς ψυχές, τὴν ἐσώτερη σφιχτὴ συνέχεια τῆς κάθε μιᾶς στιγμῆς με τὴν ἄλλη, τὴν πάλη μέσα στὸ ἴδιο τὸ ἄτομο, τὴν κρυφὴ πάλη

ἀνάμεσα στὰ ἄτομα. Ζοῦμε με τὰ πρόσωπά του, γιατί βλέποντας μέσα τους, πῶς ἀναγκαστικά προχωροῦν στὴν ἐνέργεια, τὰ νιώθουμε. Ὁ Θεοτόκης κατάλαβε βαθιὰ πῶς δὲν ἐνδιαφέρει τόσο τὸ φαινόμενο ὅσο τὸ ἀνθρώπινο Ἐγὼ ποῦ τὸ προκαλεῖ καὶ τὸ δέχεται. Δὲν μᾶς παρουσιάζει μορφές ποῦ συγκεντρώνοντας μέσα τους τὰ γενικά χαρακτηριστικά πολλῶν ἀτόμων ἐμφανίζονται σὰν τύποι ζωντανοὶ ἀλλὰ κόπως σχηματικοί, μᾶς δείχνει χαρακτηριστὲς ποὺ ἀκριβῶς μέσ' ἀπὸ τὴν προσωπικὴ τους ἀτομικότητα ὑπάρχουν γενικά ἀληθινοί. Πλαστικά, ζωηρὰ ζωγραφίζει καὶ τὴν ἐξωτερικὴ τους ἐμφάνιση γιατί κ' αὐτὴ ἀποτελεῖ μέρος τῆς προσωπικότητάς τους. Ὁ Θεοτόκης μελέτησε, ἀνάλυσε βαθιὰ, καὶ παραστατικά φανέρωσε τὴν ψυχικότητα τοῦ λαοῦ. Μιὰ ψυχικότητα ἀπλῆ βέβαια, καθόλου παράδοξη ἢ τυραννισμένη, ἀλλὰ με ἀρχειὲς διακυμάνσεις κ' ἀποχωρήσεις, παντοεινὰ ἀνθρώπινη. Ἀνάστησε με ὄλη τὴ δύναμη τῆς Τέχνης του τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῶν πολλῶν τὴν ἴσαμε τότε σχεδὸν ἀδῶρητη.

Κι' ὄλας στὰ πρῶτα του διηγήματα στὸ **Πίστομα** στὸ **Ἀκόμα** στὴν **Τιμὴ καὶ στὸ Χρῆμα**, διακρίνομε τὴν προσπάθεια νὰ δεῖ βαθύτερα ἀπὸ τὰ γεγονότα, σὰν τὰ ψυχολογήσει. Δὲν τὸ κατορθώνει ἀκόμα ἀπόλυτα, δὲ μᾶς ξεσκεπάζει, μᾶς ὑποδειχνύει μονάχα τὴν ἐσωτερικὴ πλοκή, τὸν ἀγῶνα τοῦ κάθε προσώπου του με τὸν ἑαυτὸ του καὶ με τοὺς γύρω του ποὺ προετοιμάζει κάθε ἀπόφαση καὶ πράξη ποὺ δὲν εἶναι πάντα νίκη, ἀλλ' ὅμως πάντα μοιραία συνέπεια τῶν κρυφῶν ὀρμῶν, σύμφωνη με τὸ Ἐγὼ ποὺ ἀπ' αὐτὸ πηγάζει. Τὴν τέλεια ἀρμονικὴ ἔκφραση τῆς σύλληψης του τὴ φθάνει διὰ μυθιστορηματὰ του καὶ ἰδιαίτερα στὸν **Κατάδικο** καὶ στὴ **Ζωὴ στὸ θάνατο τοῦ Καραβέλλα**. Ἐκεῖ βρίσκομε καὶ τίς παραστατικότερες, τίς πιὸ ἀδρές περιγραφές τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς, τῆς ζωῆς τοῦ χωραφιοῦ καὶ τοῦ χωριοῦ, ἐκεῖ καὶ τὴν πιὸ βαθιὰ καὶ λεπτὴ ψυχολογία τοῦ κάθε χαρακτήρα καὶ ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ συμπλέκονται σ' ἕνα σύνολο

ἄρτιο, ἀριστουργηματικό. Στὴν **Τιμὴ καὶ στὸ Χοῦμα** ὁ Θεοτόκης εἶταν ἀκόμα ὁ θεατὴς ποῦ ἀναλύει ἀπ' ἔξω μ' ἀκρίβεια μὰ καὶ μὲ κόποια ψυχρότητα, στὸν **Κατάδικο** καὶ στὸν **Καραβέλλα** συγχωνεύεται μὲ τὸ κάθε του πρόσωπο. Ἀλησμόνητη μένει σ' ὅποιον μιὰ φορὰ τὴ διόβασε ἢ περιγραφή καὶ ἢ ἀνάλυση τῆς ὥρας ποῦ ὁ Πέτρος Πέππνας στὸν **Κατάδικο** περιμένει τὴ Μαργαρίτα ποῦ ἀργεῖ καὶ δὲν ἔρχεται κι' αὐξάνει ἢ ἀγωνία του καὶ σιγὰ δημιουργεῖται μέσα του ἢ ἀνάγκη ὅποιον στέκεται ἐμπόδιο στὴν Ἀγάπη του νὰ τὸν ἐξαφανίσει μὲ κάθε τρόπο. Ὁ Θεοτόκης κατορθώνει ψυχολογώντας νὰ ξυπνήσει μέσα μας τὴ συμπάθεια γιὰ κάθε του πρόσωπο ἀκόμα καὶ γιὰ τὸ πιὸ λίγο εὐγενικό, τὸ πιὸ σκοτεινό, τὴ συμπάθεια ποῦ πάντα αἰσθανόμαστε ἅμα πλησιάζομε ἀληθινὰ ἕναν ἄνθρωπο γιὰτὶ τότε καταλαβαίνομε πῶς γιὰ κάθε του πράξη ὑπακούει στὴν ἐσωτερικὴ του Ἀνάγκη, στὸν ἀπαραβίαστο Νόμο. Μὲ πόση λεπτότητα ἀναλύει ὕστερα ὁ Θεοτόκης τίς συνέπειες τοῦ ἐγκλήματος μέσα στίς ψυχές, τὴ σιγανὴ ἀνάπτυξη τῆς ὑποψίας τῆς Μαργαρίτας μήπως ὁ δευτέρος τῆς ἄντρας εἶναι ὁ φονιάς τοῦ πρώτου, τὴν πεποιθήση ποῦ τῆς ἔρχεται σὰν ἀποκάλυψη, ἀλλὰ μόνο γιὰτὶ ἢ ἀόριστη ὑποψία εἶχε ὠριμάσει, ἕνα δειλινὸ ποῦ τελιώνει τὸ ὄργωμα μὲ τὸ δευτέρου τῆς ἄντρα ἀπαράλλαχτα ὅπως πέρσι μὲ τὸν ἄλλο. Μὲ τὰ ἴδια λόγια ζωγραφίζει ὁ Θεοτόκης τίς δυὸ βραδειῆς φανερώνοντας ἔτσι ὅλη τὴν ὑποβολή, τὴν ἐπιταχτικὴ πίεση τοῦ περιγυροῦ. Τὴν ἐσώψυχη πίεση τῆς ὁμοιότητος ποῦ ἐπιβάλλει πιά καὶ στὸν Πέτρο νὰ ὁμολογήσει ὅτι τώρα ξέρει ἢ Μαργαρίτα. Καὶ μένουں μαζί ἐνωμένοι ἀπὸ τὸ ἐγκλημα ποῦ πρέπει νὰ κρατηθεῖ μυστικό, καὶ γιὰτὶ ἀγαπιοῦνται ἀκόμα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀνάμνηση τοῦ φονευμένου ἀναμεταξύ τους ποῦς τοῦς χωρίζει, ἀδιάκοπα ἐρεθίζοντας μιὰν ἀποστροφὴ τοῦ ἕνα γιὰ τὸν ἄλλο. Δὲν τὸ θέλουں, θέλουں νὰ εἶναι δυνατώτεροι ἀπὸ τὸ νεκρό, θέλουں νὰ ὑπακούσουں στὴ φλογεὴ δομὴ τοῦ πάθους τους, καὶ κάτι παγωμένο

τοῦς σταματᾷ. Κι' ἀγοπιοῦνται, καὶ μισοῦνται, κ' εἶναι γιὰ πάντα δυστυχημένοι. Καὶ γιὰτὶ ἕνας ἀθῶος ποῦ τὸν ἄφησαν νὰ καταδικασθεῖ, τιμωριέται, ἰσόβια γιὰ τὸ δικό τους ἐγκλημα. Πρέπει πολὺ νὰ παρατηρηθεῖ πόσο ἀνθρώπινο κατορθώσε νὰ πλάσει ὁ Θεοτόκης τὸν Τουρκόγιαννο ποῦ τόσο εὐκόλα μποροῦσε νὰ ἐμφανισθεῖ σὰν ἕνας τύπος ψυχρὰ ὑπεράνθρωπος. Δὲν τοῦ ἔδωσε τίποτε τὸ ἀφύσικα ἠρωϊκό, οὔτε κἂν τὴ συνείδηση μιᾶς ἀποστολῆς, δὲν εἶναι Ρῶσσοσ ὅπως τὸν εἶπαν μερικοὶ κριτικοί, εἶναι ἕνας ἀγαθὸς μάλιστα καὶ λίγο ἠλίθιος - ὁ Θεοτόκης παρουσιάζει ἀνθρώπους ζωντανούς, γι' αὐτὸ ποτὲ κανέναν ἀπόλυτα κακὸ ἢ καλὸ, ἔχουں ὅλοι φῶς καὶ σκοτιάδι μέσα τους - εἶναι ἕνας ἀγαθὸς ἠλίθιος μὰ κ' ἐμπνευσμένος, ἕνας δυστυχημένος ποῦ παρηγοριέται μόνο ἀπὸ τὴν πίστη του στὸν καλὸ Θεό, ἀπὸ τὴν ἀγάπη του στοῦς ἀνθρώπους ποῦ τοῦς ἔπλασε ὁ καλὸς Θεός, ἀλλὰ ποῦ μ' ὅλη του τὴν ἀγαθότητα δὲ θυσιάζεται τόσο γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὅσο πολὺ πιὸ ἀνθρώπινα, γιὰ νὰ σώσει τὴ Μαργαρίτα ποῦ τὴν ἀγαπᾷ μὲ ὅλη του τὴν ἀγνή, ἀγαθὴ ἀγάπη. Ἀναλαμβάνει αὐτὸς τὸ ἐγκλημα, ἀσυναίσθητα, ἴσαμε τὸ τέλος μαγεμένος γιὰτὶ ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἀκούει τὴ φωνὴ τῆς Μαργαρίτας. Κι' ἀνακουφίζεται ἀπὸ τὸν πόνο του, ἐξαγνίζοντας, πλησιάζοντας πρὸς τὸν καλὸ Θεό, λυτρώνοντας, ὅπως τὸ πιστεύει, ψυχές.

Ὅμοια στὴ **Ζωὴ καὶ στὸ θάνατο τοῦ Καραβέλλα** βλέπομε ἀτομικοὺς χαρακτήρες ψυχολογημένους. Τὴ μιὰ τὴν πάλη γιὰ τὸ συμφέρον ποῦ ἀποτελεῖ σχεδὸν τὸ μόνο μὰ ὄχι καὶ μονότονο θέμα τοῦ μυθιστορήματος, γιὰ τὴν ἐχμετάλλευση τοῦ ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλο, ἀλλοιώτικα τὴν παλεύει καθέννας, μὲ τίς δυνάμεις τῆς διαφορετικῆς του προσωπικότητος. Κι' ὅλοι κουνιοῦνται μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα πολὺ βαριά, ἀποπνικτικὴ μικροπρέπειας, ἀκόμα κι' ὑπουλῆς ἀτιμίας, πιστὰ κι' ἐμπνευσμένα ζωγραφισμένη ἀπο τὴν πραγματικότητα, κι' αὐτὴ ὁμως φωτίζεται κάποτε ἀπο ἕνα σπινθήρα, ἀπὸ τὸ σπινθήρα ποῦ ἀνάβει μιὰ στοργή, μιὰ ἔσιω

καὶ στιγμιαία νοσταλγία γιὰ περισσότερη συμπάθεια, μέσα καὶ στίς πιὸ πυκνά πιὸ σκοτεινές, σιελὰ ἐγωιστικὲς καρδιές.

Χαριχτῆρες παρουσιάζει ὁ Θεοτόκης καὶ στοὺς **Σκλάβους στὰ Δεσμά τους**. Ἀνατομικὰ ἀναλύει τὸ κάθε ἄτομο μιᾶς οἰκογένειας καταδικασμένης στὴν καταστροφή γιὰτὶ ἀρνιέται νὰ παραδεχθῆι τὴν κυρίαρχη πάντα ἐξέλιξη, γιὰτὶ μένει προσκολλημένη σ' ἀριστοκρατικὲς ἀντιλήψεις ποὺ δὲν τίς δέχεται πιά ἡ ζωὴ. Ἡ οἰκογένεια Ὁφωμάχου εἶναι μιὰ οἰκογένεια πολὺ ἐφτανησιακὴ, μέσα στὴν ἐφτανησιακὴ κοινωνία, μὰ ἀπλώνεται καθόλου ἀλληγορικὴ, γενικὰ ἀνθρώπινη, ἀκριβῶς γιὰτὶ ὁ Θεοτόκης δείχνει ζωντανούς τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὴν ἀποτελοῦν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους γύρω τους, δείχνει τὴν ἰδιαίτερη ἰδιοσυγκρασία τοῦ καθένα στὴ κοινὴ προσπόθεια ν' ἀντιδράσουν στὸ Μοιραῖο, καθένος ἀγωνίζεται σύμφωνα μὲ τὸ Ἐγὼ του, μὰ καθένος κι' ὄλοι μαζί ἀνώφελα, ἀνώφελη εἶναι κι' ἡ θυσία τῆς κόρης, γιὰτὶ κανένας δὲν ἔχει τὴ δύναμη ν' ἀντιληφθῆι συνειδητὰ πειὸ εἶναι τὸ Μοιραῖο. Τὴ σπασμοδικὴ κι' ἄσκοπη ἀντίδραση ζωγράφισε ἐσωτερικὰ ὁ Θεοτόκης. Κρίμα μόνο πλὴ δὲ συνέχισε καὶ ἐδῶ τὸ λιγόλογο, τὸ συγκεντρωμένο τῶν ἄλλων του ἔργων. Μιὰ ὑπερβολικὴ ἀνάπτυξη τοῦ θέματος δίνει ἀναγκαστικὰ κάποτε τὴν ἐντύπωση τοῦ περιτοῦ, τῆς ἐπανάληψης, ἐλαττώνει τὴν ἔνταση τῆς ἐξαιρετικῆς του ψυχολογικῆς δύναμης.

Ὁ Θεοτόκης στὸ ἔργο του ψυχολογεῖ, δὲν ὑποστηρίζει καμιὰ θέση. Εἶναι γνωστὴ ἢ ἀπεριόριστὴ του ἀγάπη στὸ λαὸ, ἢ πίστη του πὼς ὁ λαὸς πρέπει ν' ἀπολυτρωθῆι οικονομικά. Δὲν τὸ κήρυξε πουθενὰ μὲ τὴν Τέχνη του, ἢ μόνο σ' ἐλάχιστα σημεῖα πάρα πολὺ ἀόριστα. Μιὰ ἐπαναστατικὴ ὁρμὴ μὰ κι' αὐτὴ περιορισμένη, ἀσυνείδητη τῆς γενικότητάς της, ἀνακαλύφτομε μόνο στὴ Ρήνη στὴν **Τιμὴ καὶ τὸ Χρῆμα**· ἀρνιέται ν' ἀγοράσει τὸν ἀγαπημένο της, κι' ἄς ἔχει ἀνεπαρόρθωτα γιὰ τὴ κοινὴ γνώμη ἐκθέσει μαζί του τὴν τιμὴ της, προτιμᾷ ἀνταρτατικὰ νὰ πῶι νὰ δουλέψει

μόνη, τίμια. Ἴσως ἐδῶ νὰ ἔπρεπε νὰ παρατηρηθῆι ἡ ἐντελῶς ἐξαιρετικὴ κοινωνικὴ θέση ποῦ μέσ' ἀπὸ τὴν ἀναπαράσταση τῆς πραγματικότητας ἀποχτᾷ ἡ γυναίκα στὸ ἔργο τοῦ Θεοτόκη, μ' αὐτὸ θ' ἀποτελοῦσε ἄλλο θέμα. Ὁ Θεοτόκης θέλησε νὰ μελετήσῃ, νὰ ἐνσαρκώσῃ μὲ τὴν Τέχνη του τὸ σήμερα, τὴν καθημερινὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ. Εἶδε τὴν ἀνάγκη μιᾶς ἐπανάστασης πάρα πολὺ λίγο ὀρμησμένη ἀκόμα, αἰσθάνθηκε πρόωρο ἓνα καλλιτεχνικὸ ἐπαναστατικὸ κήρυγμα, αἰσθάνθηκε πὼς πρὶν ὀρμήσῃ κ' ἐκφρασθῆι γόνιμα αὐτὴ ἢ Ἀνάγκη πρέπει πρῶτα νὰ γίνῃ συνειδητὸς στοὺς ἄλλους καὶ στὸν ἴδιο τὸ λαὸ ὁ σημερινὸς ἑαυτὸς του, ὄχι μόνο στίς ἐχθελώσεις του, ὀλόκληρος ὁ ἑαυτὸς του; Ἴσως. Μᾶς φανέρωσε παραστατικὰ τὴν ψυχικότητα τοῦ λαοῦ στὴν καθημερινὴ του σημερινὴ ζωὴ. Αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ ἄρκεσε. Τοῦ ἄρκεσε αὐτὸ «νὰ προβάλλει μέσα σὲ τέτοιες κοσμοϊστορικὲς ταραχὲς ὅταν ποτάμια αἵματα βάφουν τὴ μητέρα γῆ σὰ μιὰ δειλὴ διαμαρτυρία ἐνάντια στὸ τόσο ἄτοπο καθεστὸς ποὺ γιὰ νὰ ὑπάρχει χρειάζεται τὸν παράλογο φόνο καὶ τὴν ἀτυχία τῶσων πλάσμάτων» ὅπως τὸ λέει στὸ γράμμα ποὺ συνοδεύει τὴν ἀφιέρωσή του τῆς **Τιμῆς καὶ τοῦ Χρήματος**.

Μὰ ὁ Θεοτόκης δὲν εἶναι μόνον ἓνας ἀντικειμενικὸς παρατηρητὴς κι' ἀνταποδοτῆς, ἓνας φωτογράφος τῆς Ζωῆς, εἶναι ἓνας Δημιουργὸς. Καὶ κοντὰ στὴν ἀναπαράσταση μὲ τὸν παλμὸ τῆς ζωῆς ἢ δημιουργικὴ πνοὴ εἶναι ἢ ὑποκειμενικὴ πνοὴ ποὺ περνᾷ, ἔστω καὶ κρυμμένη, μέσα στὸ ἀντικειμενικότερο ἔργο. Ἡ ὑποκειμενικὴ πνοὴ τοῦ Θεοτόκη, καὶ ἐδῶ μποροῦμε νὰ διακρίνομε ἓνα φαινόμενο παράδοξο, εἶναι μιὰ πνοὴ μεταφυσικὰ, χριστιανικὰ ἰδεολογικὴ. Ὁ Θεοτόκης συνεχίζει, ἴσως κι' ἀσυνείδητα, ὀρμηφύτα, τὴν ἰδεολογία τῆς Ἐφτανησιακῆς Σχολῆς. Τὴν ἰδεολογία αὐτὴ τὴν πλησιάζει βέβαια πολὺ στὴ Ζωὴ, τῆς ἀφαιρεῖ κάθε ρωμαντισμὸ, δὲν τὴν ἐπιβάλλει σὲ μιὰ Ἀξία ἀπόλυτη, κατορθώνει νὰ τὴν ἐξαγάγῃ ἐντελῶς φυσικὰ ἀπὸ τὴν ψυχικότητα τῶν προ-

σώπων πού παρουσιάζει, τὴ συνεινώνει μὲ μιὰ πίστι ἑντατικὴ στὸν Ἄνθρωπο, στὴν Ἀξία γιὰ τὴ Ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πιδ ἑλατιωματικοῦ, - ζωγραφίζει ἀμερόληπτα ἀλλὰ πάντα μ' ἀγάπη ὅλους τοὺς χαρακτήρες, ὅπως εἶπαμε κα' ὄλας- μὰ ἡ κά- θαρση, ἡ ἀπολύτρωση, πού ὑπάρχει σ' ὄλα του τὰ μυθιστορή- ματα εἶναι, ἐχτὸς στὴν **Τιμὴ καὶ στὸ Χρῆμα**, ἅμα τὴν ἐξετά- σομε βαθιά, ἐντελῶς χριστιανικῇ. Ἡ μελέτη τῆς πραγματικό- τητας τὸν ἔφερε στὴν πεποίθησι πὼς μόνο μιὰ τέτοια ἀπολύ- τρωση αἰσθάνεται ἀκόμα σήμερα ὁ λαός, μὰ τότε θὰ εἶταν ἀδι- καιολόγητος ὁ ὑποκειμενικὸς τόνος πού δύσκολα βέβαια μὰ θε- τικὰ διακρίνεται ὅσο κα' ἂν ἐκφράζεται ἀντικειμενικά, ἢ ἡ κλη- ρονομημένη πίστι σὲ μεταφυσικὲς ἀπολυτρώσεις εἶταν τόσον δυνατὴ πού δὲ μπόρεσαν νὰ τὸν υπερνικήσουν ὀλίγετα ἄλλες ὀλοδύναμες πεποιθήσεις πού ἔξερομε πὼς εἶχε, κα' ἐξηγλῶνεται ἡ πίστι αὐτὴ αὐθόρμητα μέσα στὴν ἀπόκρυφη δεμὴ τῆς Δημιουρ- γίας; Στὸν **Κατάδικο** ἡ χριστιανικὴ κάθαρση ὑπάρχει ὀλοφά- νερη, μὰ καὶ στὸν **Κοραβέλλα**, σχεδὸν ὄλα τὰ πρόσωπα τιμω- ριοῦνται. Τιμωριοῦνται γιὰτὶ ὁ ἄνθρωπος ἀνήκει στὴν κοινωρία κα' ὅταν τὴν πληγῶναι ἡ κοινωρία ἔστω κα' ὄχι ἐπίσημα, ἔστω κα' ὄχι μὲ τοὺς γραφοὺς τῆς Νόμου, τὸν ἐχδικεῖται πάντα, μὰ στὴν τόσο ἄμεσο ἐπιβολὴ τῆς τιμωρίας διακρίνομε πὼς ὁ Θεο- τόκης πίστευε, ἴσως ἀσυνείδητα, καὶ στὴν Θεία Δικαιοσύνη. Ὁ ἴδιος ὁ Κοραβέλλας σκοτώνεται ὄχι τόσο γιὰ νὰ φύγει ἀπλᾶ ἀπὸ τὴ ζωὴ πού τοῦ πόνεσε, ὅσο γιὰτὶ ἡ συνείδησή του δὲ μπορεῖ πιά νὰ βαστάξει τὰ κρίματά του καὶ βλέπει στὸ θάνατο μιὰ ἐξάγνισι. Εἶναι τὸ ἐξιλαστήριο θῦμα. Στὸν **Σκλάβους στὰ Δεσμὰ τους** παρουσιάζει ὁ Θεοτόκης καὶ τὸ θεικιστὴ ἰδεολόγο, τὸ σοσια- λιστὴ, μὰ τὸν παρουσιάζει τόσο ἀδύνατο, τόσο ἄρρωστο καὶ σωματικὰ καὶ ψυχικὰ, ὀλίγετα συντριμμένο γιὰτὶ ἔχασε τὴ γυναίκα πού ἀγαποῦσε, πού μᾶς συγκινεῖ βέβαια σὰν ἄνθρωπος δυστυ- χισμένος, μὰ σὰν ἀγωνιστῆς οὔτε μᾶς ἐνδιαφέρει. Καὶ ἡ προ-

σπάθειά του ἀκόμα εἶναι ἀνύπαρχτη. Λέει μόνο κάποια ἀέρινα λόγια σ' ἕναν κοσμικὸ χορὸ πού δὲν ἔχουν καμιά ἀπήχησι σὲ κανέναν, κα' ἐξαντλεῖται καὶ πεθαίνει. Δὲν ἀνοίγει κανένα ὄρι- ζοντα. Ἡ κάθαρη παραμένει χριστιανικὰ ψυχικὴ μέσα στὴν ἄ- σκοπη θυσία τῆς γυναίκας.

Μ' ἀδιόφορο! Εἶτε συμφωνοῦμε, εἶτε ὄχι μὲ τὴν ἰδεολογία τοῦ Θεοτόκη ὅπως ἐμφανίζεται στὰ ἔργα του ὁ Θεοτόκης κατόρ- θωσε νὰ δώσει σ' ὄλο τοῦ τὸ Ἔργο μιὰ ἰδεολογικὴ πνοὴ χυμὴν μέσα στὴ Ζωὴ. Δημιουργικὰ ἀνασταίνει ὀλοζῶντανα τὶς ὑπάρξεις ἀνθρώπων. Μᾶς ἀνοίγει τοὺς ἀπεριόριστους ἐσωτερικοὺς κό- σμους τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων πού ζοῦν γύρω μας. Στὸ μεγάλο Ναὸ τῆς Τέχνης ὕψωσε δυνατὸ ἕνα στίλο ὄρατο πού τὸν στη- ρίζει.

Σ' ὅσους ἄξια ἐργάσθηκαν γι' αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι δίνουν μέσ' ἀπὸ τὴν ἀνόμνησι τὴν ἀθανασία. Μὰ ὑπάρχει καὶ κάποια ἄλλη ἀθανασία ἀκόμα πιδ ὀληθινή, ὄχι μόνο παθητικὴ, ἢ παντοτεινὴ συνέχεια τῆς ἐνέργειας. Τὴν ἀποχτοῦν ὅσοι πλάθουν ἕνα ἔργο πού εἶναι σταθμός, πού ἔμεσα ἢ ἄμεσα ἀναγκαστικά θὰ ἐπηρε- ἴσει ὄλους. Ὅλοι θὰ δεχθοῦν τὸ κάτι καινούριο πού εἶπε ἀκόμα καὶ κείνοι πού θὰ τ' ἀγνοήσουν θὰ δεχθοῦν τὴν ἀπήχησή του. Κα' ὁ Δημιουργὸς ζεῖ ἑντατικὰ πέρα κα' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀνάμνησι μέσα στὴν παντοτεινὴ ἐξέλιξι πού τὴ βοήθησε. Τὴν ἀθανασία αὐτὴ πού θὰ εἶταν βέβαια ἢ πιδ πολύτιμη σὲ Κεῖνον πού τόσο ἀφοσιώθηκε στὴν Τέχνη καὶ στοὺς Ἄνθρώπους νομίζω πὼς μπο- ροῦμε χωρὶς φόβο νὰ διαψευθοῦμε νὰ τὴν ὑποσχεθοῦμε στὸν Κωνσταντῖνο Θεοτόκη. Τὸ ἔργο του δὲ θὰ συγκινεῖ μόνο βαθιά, ἀνθρώπινα κα' αἰσθητικὰ, τὸ ἔργο του θὰ συγκινεῖ καὶ θὰ ἐμ- μανέει ἄλλα ἔργα.

Σεπτ. 1923

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΣΟΝΝΕΤΟ

(Ανέκδοτο)

Τοῦ κάρρου ἡ ρόδα ἐκεῖ ὅπου συχνοτρέξει
 Τῆς πολιτείας τὴ ρούγα βαθουλόνει,
 Κ' εὐτύς ὁ λάκκος πλημμυρᾶ ὅταν βρέξει
 Κι' ἄπαστρη λάσπη τὸ νερὸ θολώνει.
 Κι' ὅταν πάλι στερνᾶ ὁ καιρὸς ξεφέξει
 Κι' ἀποβροχάρης τῶν σπιτιῶν χρυσώνει
 Τὴ στέγη, ὁ ἥλιος, ἔρχεται νὰ παίξει
 Ἡ ἀχτίδα στὸ λιμνὶ καὶ σὲ θαμπώνει.
 Κι' ἀντιφωτᾶ στὸ βοῦρκο ὁ δρόμος ὅλος
 Τὰ χτίρια τὰ ψηλά, ὁ γαλάζιος θόλος,
 Τὰ γνέφη ροδοκόκκινα καὶ βάθος
 Ἄμετρο βλέπεις μὲς τῇ γῆ — θὲ νᾶναι
 Περίσσιες οἱ ψυχὲς ποῦ ὅμοια πλανᾶνε
 Μὰ κι' ἄλλες μαῦρες κι' ἄγριες ἀπ' τὸ πάθος.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΗΘΕΛΑ

Ἄγερπέτης ἤθελα νὰ γείνω ἀητὸς, νὰ σκίσω
 μὲ τὰ γοργά μου τὰ φτερά κάμπους βουνὰ καὶ δάση.
 Γιὰ νὰ μπορέσω μιὰ στιγμὴ μονάχα ν' ἀντικρύσω
 τὰ μάτια σου τὰ γαλανά, ποῦ ὅμοια δὲν ἔχει ἡ πλάστη.

Νὰ ξαναἰδῶ γιὰ μιὰ φορὰ τὴ φτωχικὴ φωνηά σου,
 Τὴν ὁμορφὴ, τὴν καθαρὴ, τὴν ἀνθοστολισμένη,
 Καὶ νὰ σ' ἀκούσω νὰ γελάς σὰν σώσεις τὴ δουλειά σου
 Κι' ἀπὸ τὸ παραθύρι σου θὰ τραγουδᾷς σκυμμένη.

Καὶ πρὶν νὰ φύγω, νὰ σὲ ἰδῶ στὰ μητρικὰ σου χρέη,
 Νὰ σὲ χαρῶ ν' ἀποκοιμᾷς τὸ βρέφος σου τὸ βράδυ,
 Ν' ἀκούσω ἐσὲ νὰ τραγουδεῖς καὶ τὸ μωρὸ νὰ κλαίει
 Κι' ὕστερα τὰ φτερούγια μου ν' ἀπλώσω στὸ σκοτάδι.

Ν. ΛΕΥΘΕΡΙΩΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΑΝ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΗΛΕΚΤΡΑ

(Γυρίζοντας μὲ τὴ στάμνα στὸ κεφάλι γεμάτη νερὸ θρηνολογεῖ.)

(στίχ. 115 — 213.)

(Στροφή α.)

Σύντομα ἰὰ βήματά σου
 τράβα τράβα ἔμπρὸς καὶ κλάψε
 τρισσαλίμονο σ' ἐμέ.
 Τ' Ἀγαμέμνονα εἶμαι κόρη
 καὶ τῆς σκύλλας Κλυταιμῆστρας
 τοῦ Τυνδάρον θυγατρὸς
 καὶ μὲ λὲν οἱ συνιοπίτες
 δόλια Ἡλέκτρα. Οἴμὲ σιὲς πίκρες
 καὶ σιὴ μαύρη μου ζωή!
 ὦ πατέρα, εἶσαι σιὸν Ἄδην
 ἀπ' τὸν Αἴγιστο σφαγμένος
 κι' ἀπὸ τὴ γυναῖκα σου.

(Μεσφδός)

Μπρὸς, τὸν ἴδιο θοῖνον σιῆσε
 καὶ θά σου γλυκάνῃ ὁ πόνος
 μὲ τὸ δάκρυ τὸ πολὺ.

(Ἀντιστροφή α.)

Σύντομα ἰὰ βήματά σου
 τράβα τράβα ἔμπρὸς καὶ κλάψε
 τρισσαλίμονο σ' ἐμέ!
 Σὲ ποιά χώρα σὲ ποῖο σπίτι
 δόλιο ἀδέρφι μου, δουλεύεις,
 καὶ γιὰ μαῦρες συμφορὲς
 ἄφησες τὴν ἀδερφή σου
 μὲς σιὰ πατρογονικά σου;

"Ελα τώρα λυτρωτῆς
 σιά δεινά μου, ὦ Δία, Δία, !
 καὶ τοῦ φόνου τοῦ πατρός μας
 σι" Ἄργος γύρνα ἐκδικητῆς.

(Στροφή β'.)

Τῶρ' ἀπὸ τὸ κεφάλι μου
 τῆ σιάμιν' ἄς κατεβάσω
 νὰ στήσω τοῦ πατέρα μου
 πουρνῆσιο μυρολόγι.
 Σοῦ στέλνω θρηήνους κι' ὄδυρμούς
 κάτω σιτῆ γῆς, πατέρα
 μ' αὐτοὺς περνῶ τὲς μέρες μου
 σχίζοντας μὲ τὰ νύχια
 τὰ μάγουλά μου ἢ δύστυχη
 καὶ κρούοντας μὲ τὰ χέρια
 τὴν κουρεμένη κεφαλῆ
 γιὰ τὸν πικρὸ χαμό σου.

(Μεσοδός)

"ὦ χτύπα τὸ κεφάλι σου·
 πὼς κλαίει καὶ κράζει ὁ κύκνος
 σιά ποταμῆσια ρέματα
 τὸν ποθητὸ γονιό του,
 πὸν ἐχάθη μὲς σιά δολερὰ
 τὰ βρόγια, ἔτσι πατέρα
 κὲγὼ σὲ κλαίω τὸ δύστυχο,
 πὸν τὸ στερνὸ λουτρό σου
 τῶκανες σιὸ φριχτίοιο
 κρεββαίι τοῦ θανάτου.

(Ἀντιστροφή β'.)

"Οἴμὲ σιὸ πικρὸ χτύπημα
 τοῦ τσεκουριοῦ, πατέρα,

καὶ σιὸν πικρὸ σου γυρισμόν·
 Ἐσένα δὲν σ' ἐδέχτη
 μ' ἀρώματα ἢ γυναικα σου
 καὶ μ' ἀνθινα στεφάνια·
 μόνο μὲ δίκωπα σπαθιά
 τοῦ Αἰγίστιον σ' ἀγριοσφάζει
 καὶ παίρν' ἐκείνον ἄντρα της
 τὸ δολερὸ ἢ κακούργα.

ΧΟΡΟΣ

(Στροφή α'.)

"Ἦρθαμε γιὰ σένα, Ἡλέκτρα,
 τ' Ἀγαμέμνονα κοπέλα,
 σιτὴν ἀγροικὴ σου αὐλή.
 Ἐρτασε κάποιος βουνήσιος
 Μυκηναῖος γαλατοπότης,
 ἔρτασε καὶ διαλαλεῖ,
 πὼς μεθαύριο οἱ Ἄργιτες
 σιτῆ γιορτῆ καὶ τῆ θυσία
 τῆς θεᾶς Ἡρας προσκαλοῦν,
 κ' ἐτοιμάζονται οἱ νιὲς ὅλες
 γιὰ τῆς θεᾶς τὸ πανηγύρι
 σιὸ ναὸ της νὰ βρεθοῦν.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Μῆτε σιὲς χαρές, καλές μου,
 μῆτε σιὲς χρυσὲς ἀρμάθες
 μοῦ πετάει ἢ ψυχὴ κι ὁ νοῦς·
 Καὶ μὲ τ' Ἄργους τὲς νυφάδες
 δὲ θὰ κρούσω πιά τὸ πόδι
 στοὺς κυκλόσουρτους χορούς.
 Μὲ τὰ δάκρυα ξενυχτίζω
 κι' ὅλην τὴν ἡμέρα ἢ δόλια
 μὲ τὰ δάκρυα τὴν περνῶ.

Δὲς τὰ ρυπαρὰ μαλλιά μου
 καὶ τὰ ροῦχα τὰ σκισμένα·
 καὶ ἄν μου πρέπον νὰ φορῶ
 τέτοια ἐγὼ ἢ βασιλοπούλα,
 τὴν Ἀγαμέμνονα μιὰ κόρη,
 πὺν ἢ Τρωάδα μιὰ φορὰ
 τὸν πατέρα μου θυμᾶται
 πὺν τὴν ἔρριξε γιὰ πάντα
 σὲ μεγάλη συμφορά.

ΧΟΡΟΣ

(Ἀντιτροφή).

Ἔλα, κείν' ἢ θεὰ μεγάλη
 σὲ δανείζω πλούσια ροῦχα,
 κόρη μου· γιὰ νὰ ντυθῆς
 καὶ χρυσαφικὰ σοῦ δίνω
 γιὰ τὰ λάμπ' ἢ ὁμορφιά σου
 μὲς σιὲς χάρες τῆς γιορτῆς.
 Μὲ τὸ δάκρυ σου νομίζεις
 τοὺς ἐχτροὺς σου νὰ νικήσης,
 μὴ τιμώντας τοὺς θεοὺς;
 Θάχης, κόρη μου, εὐτυχία
 τοὺς θεοὺς παρακαλώντας,
 καὶ ὄχι μὴ ἀνασιεναγμούς.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Δέ μ' ἀκούει κανεὶς τοὺς θρήνους
 ἀπ' τοὺς θεοὺς, μήτε θυμᾶται
 τοῦ πατρός μου τὴ σφαγή!
 Ὅϊμὲ καὶ σιὸ σκοτωμένο
 καὶ σιὸ ζωντανοδιωγμένο
 πὺν σιὰ ξένα περπατεῖ

γιὸς πατέρα ξακουσμένου
 παραδέχεται ὁ δόλιος σκλάβος
 σ' ἀφιλόξενη γωνιά.
 Κεῖν' ἀπὸ τὰ πατρικά μου
 τὰ παλάτια ἀποδιωγμένη
 μὲ καμένη τὴν καρδιά
 κάθομαι βασανισμένη
 σιὰ βουνήσια γκρεμοτόπια
 σὲ καλύβι φτωχικό·
 ἐνῶ ἢ μάνα μου ἢ κακούργα
 μ' ἄλλον ἄντρα συγκοιμᾶται
 σὲ κρεββάτι φοινικό.

ΧΟΡΟΣ

Πολλὰ κακὰ σιὸς Ἕλληνες καὶ σπιῖ σου
 ἔκαν' ἢ Ἑλένη, ἢ ἀδερφή τῆς μάνας σου.

ΔΗΜ. Μ. ΣΑΡΡΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΚΗΣΤΙΝ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΗΡΑΚΛΗΣ

(Μισομεθνομένος ὁμιλεῖ σιὸ δούλο τοῦ παλατιοῦ τοῦ Ἀδμήτου
 φιλοσοφώντας, χωρὶς νὰ ξέρη τὸ θάνατο τῆς Ἀλκίσης.)

(σιὲς. 772—802)

Αἰ σὺ, τί βλέπεις σοβαρὰ καὶ σκεπτικά;
 Ὁ δούλος πρέπει νὰ μὴν εἶναι σκυθρωπὸς
 σιὸς ξένους, ἀλλὰ πρόσχαρα νὰ δέχεται·
 Μὰ ἐσὺ, ἂν καὶ με θωρεῖς φίλον τάφεντῆ σου
 μὲ πρόσωπο κατσουφιασμένο καὶ πικρὸ
 μὲ δέχεσαι, ἀπὸ ξένον πόνο ἀνήσυχος.

Ἐδῶ ἔλα γιὰ νὰ γένης πιὰ σοφώτερος.
 Ξέρεις πῶς εἶναι τῶν θνητῶν τὰ πράματα;
 Θαρρῶ πῶς δὲν τὸ ξέρεις· γιὰ ἄκου με λοιπόν.
 Ὅλοι οἱ ἀνθρώποι θὰ πεθάνουν μιὰ φορὰ,
 καὶ δὲν ὑπάρχει κἀν κανεὶς ἀπ' τοὺς θνητοὺς
 νὰ καλοξέρη ἂν θάποζηση ὡς αὐριο.
 Τὰ πράματα τῆς τύχης εἶναι ἀγνώριστα,
 δὲν πιάνονται μὲ τέχνη, δὲ διδάχονται.
 Αὐτὰ λοιπόν σὰν τᾶκουσες καὶ τᾶμαθες
 εὐφραίνον, πίνε, τῆς ἡμέρας τῆ ζωῆ
 λογαρίαζε δική σου, τᾶλλα... τυχερά!
 Τίμα καὶ τῆ γλυκύτατη ἀπὸ τὲς θεές
 τὴν Ἀφροδίτη, ποῦναι θεὰ καλόβουλη·
 Τᾶλλ' ἄφησέ τα, κι' ἄκουσε τὰ λόγια μου,
 σωστὰ ἂν τὰ βροσκοῦς· καὶ θαρρῶ νᾶναι σωσιά.
 Λοιπὸν ν' ἀφήσης τὴ μεγάλη λύπη σου
 καὶ πιε μαζί μου, αὐτὴν τὴν πίκρα νίκησε,
 βάλε στεφάνια στὸ κεφάλι· καὶ θὰ ἰδῆς
 πῶς θὰ σὲ πάη τὸ σιράγγισμα τοῦ ποιηριοῦ
 μακριὰ ἀπ' τὴ λύπη κι' ἀπὸ τὸ κατσούφιασμα.
 Κι' ἀφοῦ εἴμεστε θνητοί, θνητὰ ἄς σκεπιώμεστε·
 γιὰ ὅλ' οἱ σοβαροὶ καὶ κατσουφιάρηδες,
 ἐμέν' ἂν θὰ ρωτήσης, δὲν περνοῦν αὐτοὶ
 ζωὴν ἀληθινή, περνοῦν μιὰ συμφορά.

ΔΗΜ. Μ. ΣΑΡΡΟΣ

ΠΕΤΑΧΤΗΣ ΚΟΥΒΕΝΤΗΣ

ΤΙΜΙΟΣ!

Μιά τραπεζαρία στὸ σπίτι μικροῦ ὑπαλλήλου. Τὰ ἐπιπλα, ἡ πολυκαρπὴ ἀχρωματισιά, οἱ ξεβαμμένοι μπερτέδες, ὅλα δείχνουν τὴν οἰκονομικὴ στενοχώρια, ποῦ ἀγροπνο νοικοκυριὸ ἀγωνίζεται μάταια νὰ τὴν κρύψει. Ὁ σπιτονοικοκύρης, ὁ Κύρ Μιχάλης ὁ Βαλασιδῆς εἶνε ἕνας ἀνθρώπος πενηντάρης ὀλοστρόγγυλος καὶ κατακόκκινος. Ἡ γυναίκα του, ἡ Ἀννούλα, μόλις θάνα σαραντάρη. Τὸ ἐνάντιο ἀπὸ τὸν ἄντρα τῆς. Μικροκαμωμένη, διάφανη, μὲ λεπτὸ δέμα, μὲ μεγάλα μαῦρα μάτια, γεμάτα τσαχπινιά. Τὸ χαμόγελό τῆς ἀκαθόριστο. Θαρρεῖς, ποῦ θροιάστηκε ἐπάνω στὰ χεῖλη τῆς, γιὰ νὰ κρύβει τοὺς λογισμοὺς τῆς. Ἐχουν δύο παιδιὰ. Τὸν Λιλή. Τέλειωσε τὸ Γυμνάσιο μὲ ἄριστα. Ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ ἐπιστήμονος. Καὶ τὴ Μπεμπέκα. Δεκάξη χρόνων. Ὁμορφη. Ζωηρή. Ἡ οἰκονομικὴ στενοχώρια τοῦ σπιτιοῦ τῆς δὲν τὴν ἐπιρραίζει. Περνάει σὰν ἀχνὸς ἀπὸ σιμὰ τῆς. Ἀρκεῖ μιὰ ἀχτίδα ἥλιου, γιὰ νὰ τῆς φέρει τὸ χαμόγελο στὸ στόμα.

Εἶναι κοντόβραδο. Ὁ κύρ Μιχάλης περπατεῖ ἐπάνω κάτω νευρικός καὶ ταραγμένος. Ἡ Ἀννούλα διορθώνει ἕνα ζευγὸς κάλτσες, ποῦ δὲν ἔχουν πιάσιμο. Κάθετα σιμὰ στὸ παράθυρο γιὰ ν' ἄχει περισσότερο φῶς. Αὐτὸς φωνάζει. Αὐτὴ μιλεῖ σιγανά.

Μιχάλης. — Ὅτι κι' ἂν μοῦ πεῖς, αὐτὴ ἡ κληρονομιά δὲ μοῦ γεμίζει τὸ μάτι. Ἐμένα βοήθη ν' ἀφήσει κληρονόμος; Συγγενεὶς δὲν εἶχε; Φίλους πειὸ στενοῦς; Ἐπειτα μὴν ξεγνώσ, πῶς τὸν εἶχα διώξει ἀπὸ τὸ σπίτι μας.

Ἀννούλα. — Δὲν ἠθέλησε νὰ σοῦ κρατήσῃ κακία.

Μιχάλης. — Μὰ γιατί; Θᾶχε κάποια αἰτία πολὺ δυνατὴ, γιὰ νὰ λησμονήσῃ τὸ φέρσιμό μου.

Ἀννούλα. — Δὲ λέω ὄχι, τοῦ φέρθηκες βαρειά! Μὰ πάλι μιὰ στιγμὴ κακὴ δὲν μπορούσε νὰ τὸν κάμει νὰ λησμονήσῃ, ποῦ τόσα χρόνια τὸ σπίτι μας τοῦ ἦτανε ἀνοιχτό. Θέλησε μὲ τὴν κληρονομιά ποῦ σοῦ ἄφησε νὰ σοῦ δείξει, πῶς καὶ διωγμένος δὲν ἔπαψε νὰ αἰσθάνεται φιλία γιὰ σένα.

Μιχάλης. — Τὸν εὐχαριστῶ. Τὴν κληρονομιά του ἐγὼ δὲν τὴ θέλω καὶ δὲ θὰ τὴ δεχτῶ. Στὸ χέρι μου εἶναι. Γιὰ βλάκα ἐγὼ δὲν περνᾶω. Τώρα ἀκόμα περισσότερο χαίρομαι ποῦ

τόν ἔδειωξα ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Ἦ σοῦ φαίνεται, ποῦ δὲν ἔβλεπα κάποια πράγματα;

Ἀννούλα.— Τί θέλεις νὰ πῆς;

Μιχάλης.— Μὲ καταλαβαίνεις. Δὲν εἶσαι ἀνόητη.

Ἀννούλα.— (Ψόχραιμα) Τὸ ἐναντίο. Δὲ σὲ καταλαβαίνω καθόλου.

Μιχάλης.— Θέλεις λοιπὸν νὰ σοῦ μιλήσω ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια; Ὁ Πετρίδης ἐρχόντανε στὸ σπίτι μας, γιατί τοῦ πονοῦσε τὸ δόντι γιὰ σένα. Δὲ λέω, ποῦ σὺ φταῖς. Ὅχι. Μὰ θετικὰ δὲν ἐρχόντανε γιὰ τὰ ὄμορφα μου τὰ μάτια. Τώρα αἰσθάνομαι, ποῦ τὸ πρᾶμμα ἦτανε πολὺ πιεὶδ σοβαρό, γιὰ νὰ σοῦ ἀφήσει τὴν περιουσία του.

Ἀννούλα.— Δὲν τὴν ἄφησε σὲ μένα.

Μιχάλης.— Γιὰ βλάκα μὲ περνᾷς; Τὴν ἄφησε σὲ μένα, γιὰ νὰ τὴν ἔχεις ἐσὺ καὶ τὰ παιδιὰ σου. Μὰ γὼ δὲν εἶμαι ἀπὸ τοὺς ἄντρες, ποῦ κλειοῦν τὰ μάτια καὶ χάρτουν μῦγες. Θέλεις λοιπὸν νὰ τὰ μάθεις ὅλα; Ἦ ἀληθινὴ αἰτία, ποῦ τὸν ἔδειωξα ἀπὸ τὸ σπίτι μας αὐτὴ τὴ βραδεῖα δὲν ἦτανε τὰ πολιτικὰ του φρονήματα. Ἀπὸ καιρὸ ἔβραζα. Τὸν ἔβλεπα, ποῦ δὲν ξεκολλοῦσε τὰ μάτια του ἀπὸ πᾶνου σου. Ἄ στὴν ὀργή! Τοῦ βρῆκα μιὰν ἀφορμὴ, γιὰ νὰ τελειώσῃ αὐτὸ τὸ ζήτημα μιὰ γιὰ πάντα. Τώρα ἡ περιουσία του ἄς πᾶει, ὅπου θέλει. Ἐμένα δὲ μοῦ κάνει καὶ τὴν πετάω σὰν τὸ παληοπάπουτσό μου. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόφασή μου καὶ δὲ μοῦ τὴν ἀλλάζει ἄγγελος Κυρίου.

Ἀννούλα.— Βρίσκω, πῶς δὲν εἶναι σωστὸ νὰ πετάξῃς μιὰ περιουσία ποῦ σὲ γλυτώνει καὶ σοῦ ἀσφαλίζει τὰ γεράματά σου, γιατί μιὰ ἀμφίβολη ὑπόθεση—καὶ τίποτα ἄλλο.— σοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό.

Μιχάλης.— Μιὰ ἀμφίβολη ὑπόθεση! Μὲ κάνεις θεριό. Φτάνει ποῦ μοῦ πέρασε μιὰ τέτοια ἰδέα ἀπὸ τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ μὴν ἐπιτρέπεται οὔτε λόγος νὰ γένεται γι' αὐτὴν τὴν κλη-

ρονομιά. Τίμιος ἐγεννήθηκα καὶ τίμιος θὰ πεθάνω. Ὁ πατέρας μου δὲ μοῦ ἄφησε καμιὰ περιουσία, μὰ μοῦ ἄφησε ἓνα ὄνομα τίμιο. Θὰ τὸ διατηρήσω κι' ἄς πεθάνω στὴν ψάθα.

Ἀννούλα.— Μπορεῖ νὰ χεῖς δίκιο, ἀφοῦ ἔτσι ἐξηγεῖς τὴν κληρονομιά τοῦ Πετρίδη. Μὰ εἶναι κρῖμα! Δούλεψες ὅλη σου τὴ ζωὴ καὶ ἀγωνίστηκες. Θὰ μπορούσες νὰ χεῖς μιὰν ἀνακούφιση στὰ γεράματά σου. Ὁ Διλλῆς μας ἐπιθυμεῖ τόσο νὰ σπουδάσει καὶ μαραζώνουμε, ποῦ δὲν μπορούμε νὰ τὸν στείλουμε στὴν Ἀθήνα.

Μιχάλης.— Ἄς γίνῃ γραφῆς σὰν τὸν πατέρα του, παρὰ νὰ σπουδάξῃ μὲ χρήματα, ποῦ θὰ μοῦ καίνε τὰ χέρια.

Ἀννούλα.— (Ἐφακολουθεῖ σὰ νὰ μὴν τὸν εἶχε ἀκούσει). Ἦ Μπεμπέκα μας εἶναι δεκάξη χρόνων κορίτσι καὶ δὲν ἔχει δεῦτερο φουστάνι ν' ἀλλάξῃ.

Μιχάλης.— Αὐτὸ δὲν τὴν ἐμποδίζει νὰ κλαιδεῖ ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ. Δὲν παραπονιέται ποτέ.

Ἀννούλα.— Κ' ἐπειτα συλλογιζομαι καὶ σένα. Δὲν ἔχεις κατάλληλο σπίτι νὰ δεχτεῖς ἓνα φίλο σου. Τὸ σαλόνι μας σὲ κακὰ χάλια. Θᾶπρεπε ν' ἀλλάγῃ τὸ ὕφασμα στὰ ἐπιπλα, ποῦ εἶναι κομμάτια. Δὲ μπορῶ πιὰ νὰ τὸ διορθώνω. Τὸ ράβω σὲ μιὰ μεριά καὶ σχίζεται πιεὶδ πέρα. Καὶ σὺ πάλι ὁ δούστυχος τί ζωὴ κάνεις; Ἀναγκάζεται τὸ βράδυ, γιὰ νὰ ξεσκοτίζεις λιγάκι, νὰ βγαίνεις. Πᾶς καὶ κλειέσαι στὸ καφενεῖο τῆς Νέας Ὑόρκης νὰ παίζεις τὸ πικέτο σου. Περνᾷς ὥρες ὀλάκαιρες ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς φοβεροὺς καπνοὺς. Ζεσταίνεσαι. Βγαίνεις ἔξω κατόπι. Τὸ πανωφόρι σου παληό. Ἐξὴ χρόνων. Δὲν ἦτανε καὶ ὀλομάλλινο. Κρουλογεῖς ἔτσι τρεῖς-τέσσερες φορὲς τὸ χρόνο.

Μιχάλης.— Μπορεῖς νὰ λές, ὅτι θέλεις, ποῦ δὲ μὲ πείθεις. Παραπάνω καὶ ἀπὸ τὸ μέλλον τῶν παιδιῶν μου κι' ἀπὸ τὴν καλοπέραση τοῦ σπιτιοῦ μου βάζω τὴν τιμὴ μου. Μὲ κατὰλαβες;

Ἄννουλα.—Μὰ δὲ βλέπω νὰ κινδυνεύει ἡ τιμὴ σου. Ἀκόμα κι' ἂν υποθέσουμε, ποῦ ὁ Πετρίδης μὲ ἀγάπησε, πράγμα ποῦ δὲν ἀποδείχεται...

Μιχάλης.—Φτάνει, Ἄννουλα, θὰ μὲ κάμεις νὰ βγῶ ἀπὸ τὰ ὄρια μου, καὶ δὲ θέλω. Δὲ θὰ μὲ καταφέρεις ποτέ, ἀκούεις ποτέ! νὰ κάμω μιὰ πράξη ἐνάντια στὴ συνείδησή μου.
(Μπαίνει ὁ Λιλῆς χαρούμενος.)

Λιλῆς. — Λοιπὸν καλὰ μαντάτα εἶ; Ἀπάντησα στὸ ὄροιο τὸ Γραμματέα τοῦ Πρωτοδικείου καὶ μοῦπε, ποῦ κληρονομάμε τὸν Πετρίδη. Δόξασα τὸ Θεό. Θὰ μπορέσω νὰ πάω στὴν Ἀθήνα νὰ γραφτῶ στὸ Πανεπιστήμιο. Γιατὶ τώρα θὰ μὲ στείλεις, δὲν εἶναι ἔτσι, πατέρα;

Μιχάλης.— Παιδί μου, αὐτὴν τὴν κληρονομιά, τῶλεγα καὶ στὴ μητέρα σου, σκοπεύω νὰ μὴ τὴ δεχτῶ.

Λιλῆς. — Δὲν εἶσαι στὰ καλά σου. Αὐτὰ δὲν εἶναι σοβαρὰ πράγματα. Εἴμαστε μετς ἐδῶ, γιὰ νὰ μὴ σὲ ἀφήσουμε νὰ κάμεις μιὰ τέτοια τρέλλα. Τὸ μέλλον μου θὰ μοῦ κατασπρέψεις; Ξέρεις, πόση ὀρεξὴ ἔχω γιὰ γράμματα.

Μιχάλης.—Μ'ἂν ἔχω αἰτίες σοβαρές, παιδί μου, γιὰ νὰ μὴ τὴ δεχτῶ;

Λιλῆς. — Σοβαρότερες ἀπὸ τὸ μέλλον τοῦ παιδιοῦ σου; ἀδύνατο.

Μιχάλης.—Κι' ἂν ὁ Πετρίδης μὲ πρόσβαλλε; Θυμᾶται, ποῦ κάποτε τὸν ἐδίωξα ἀπὸ τὸ σπίτι μας;

Λιλῆς. — Ἐνας λόγος παραπάνου, γιὰ νὰ δεχτεῖς. Μὲ τὴν κληρονομία ποῦ σοῦ ἀφήνει σοῦ ζητάει νὰ τὸν συγχωρήσεις.

Μιχάλης.—Μ'ἂν ἡ τιμὴ μου, παιδί μου...

Λιλῆς. — Ὅχι παχειὰ λόγια, πατέρα, νὰ ζεῖς. Ὅχι μελόδραμα. Ζήτηω ἡ κληρονομία τοῦ Πετρίδη καὶ ζήτηω τὸ μέλλον μας!

(Μπαίνει ἡ Μπεμπέκα, λαχανιασμένη ἀπὸ τὸ τρέξιμο μὲ τὴ λάμψη τῆς χαρᾶς στὴ μορφῇ.)

Μπεμπέκα.— Μαμά, μπαμπᾶ μου, εἶναι ἀλήθεια; Τῶμαθα στὸ

ὄροιο. Εἶμαι ξετρελλαμένη ἀπὸ τὴ χαρὰ μου. Ὅπως ἐρχώμεν, μιλοῦσα μονάχη μου, γελοῦσα. Ἦθελα νὰ πηδήσω, νὰ χορέψω, νὰ φιλήσω ὄλους τοὺς διαβάτες. Ἄν κανεὶς μὲ πρόσεχε, θὰ μ' ἔπαιρνε γιὰ τρελλή. Γιὰ φαντασθεῖτε! Ὅχι, πεῖα φτώχειες. Νὰ διορθώσουμε, Μαμά, καὶ τὸ σαλονάκι μας. Ἐγὼ θὰ τοῦ φτεροῦξω δυὸ ὄμορφα κόκκινα ἀμπαζουράκια ἀπὸ λεπτὴ μουσουλίνα. Θάναι τρέλλα. Καὶ μαξιλαράκια πουπουλένια γιὰ τὸ σοφᾶ. Θὰ ξαπλώνωμαι ἐπάνω τους σὰ χανουμάκι. Μπαμπάκα μου, Μπαμπακουλάκι μου, τώρα θὰ μοῦ πάρεις καὶ δάσκαλο γιὰ πιάνο. Ξέρεις πόση κλίση ἔχω. Καὶ τὸ φορεματάκι τὸ τρικὸ, τὸ πράσινο, τὸ ξέρεις, ἐκεῖνο ποῦ τόσο καιρὸ τῶχω στὸ μάτι. Περνάω κάθε μέρα ἀπὸ τοῦ Κατωμέρη καὶ τοῦ κάνω τὴν κόρτε.

Μιχάλης.— Παιδάκι μου, Μπεμπέκα μου, ἔχω ἀποφασίσει αὐτὴν τὴν κληρονομιά νὰ μὴ τὴν δεχτῶ.

Μπεμπέκα.— (Γελάει δυνατὰ μὲ κέφι.) Εἶσαι νοστιμώτατος. Καὶ θαρρεῖς, ποῦ σὲ πιστεύω; Κοροιδεύεις. Μὰ μὲ μένα αὐτὰ τ' ἄστεϊα δὲν περνᾶνε. Μὲ περιμένει κάτου ἡ Σοφία, γιὰ νὰ πᾶμε στὴς Φιφῆς. Πετᾶχτηκα ὡς ἐδῶ μόνο, γιὰ νὰ βεβαιωθῶ. Τώρα ξέρω, καὶ δὲ βαστιέμαι ἀπὸ τὴ χαρὰ μου. Ἐρχεσαι μαζί μας, Λιλῆ; Γειάσου, Μαμά, γειάσου κατρεγαράκο Μπαμπᾶ. Ἄλλοῦ τὰ κόλπα σου. Σὲ μένα δὲν περνᾶνε. Ὅλα ναί, μὰ δὲ μὲ γελοῦν, ἐμένα. (Φεύγει τρέχοντας, ὁ Λιλῆς τὴν ἀκολουθεῖ. Μικρὴ σιωπὴ. Ἀκούονται βήματα στὴ σκάλα καὶ σχεδὸν ἀμέσως ὁ Γεωργιάδης καὶ ὁ Λυκάτος, οἱ δυὸ φίλοι τοῦ Μιχάλη μπαίνουν ζοηροὶ μέσα στὴν τραπεζαρία, ἐνῶ ἡ Ἄννουλα κρύβει μὲ προσοχὴ τίς χαλασμένες κάλτσες, γιὰ νὰ μὴ τῆς ἰδοῦν.)

Γεωργιάδης.—Μιχάλη μου, νὰ σὲ φιλήσω. Δὲν ξέρεις πόσο τὸ χάρηκα καὶ γὼ κι' ὁ Λυκάτος κι' ὄλοι οἱ φίλοι (τὸν φιλεῖ.)

Λυκάτος.— Ἀλήθεια! ὄλοι στὸ καφενεῖο ἀνάστατοι. Σὲ περιμένουν ἀπόψε, γιὰ νὰ σὲ συγχαροῦν. Κυρίᾳ μου, τὰ συγχαρητήριά μου.

Γεωργιάδης. — Καί τὰ δικά μου.

Ἄννούλα. — (Τοῦς δίνει τὸ χέρι). Δὲν κάθεστε;

Γεωργιάδης. — Εὐχαριστῶ. Καί ποῦ νὰ ἴδεις, Μιχάλη τὸν κιτρι-
νιάρη τὸ Γιαννάτο, ὅταν ἔμαθε τὴν εἶδηση. Ἡ φούρκα
του δὲν περιγράφεται. «Μὰ τύχη», εἶπε «ποῦ σοῦ τὴν
ἔχει ὁ Βαλασιδῆς. Μιά γυναῖκα μάλαμα, ἓνα παιδί γε-
μᾶτο ὄρεξη γιὰ γράμματα, ἓνα κορίτσι κουφέτο. Μο-
νάχα ποῦ ὡς χτὲς ὁ κακομοίρης ἦτανε σὰν κουρελλῆς.
Σοῦκανε λύπη. Τώρα τοῦ πέφτει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ
μιὰ κληρονομιά. Νά, τί θὰ πεῖ νάσαι Σαββατογεννη-
μένος!»

Λυκάτος. — Ναι, μὰ ἔλοι τοῦ ἀποκρίθηκαν, ποῦ σοῦ ἀξίζει, καὶ ποῦ
καλλήτερος ἄνθρωπος ἀπὸ σένα δὲν ὑπάρχει στὸν τόπο
μας.

Γεωργιάδης. — Τώρα ποῦ θάρθεις στὸ καφενεῖο, γιὰ νὰ παίξουμε
τὸ πικέτο μας, θὰ ἴδεις, θὰ σοῦ γίνεῖ διαδήλωση.

Μιχάλης. — (Γελῶντας) Θὰ λάβει μέρος κι' ὁ Γιαννάτος;

Λυκάτος. — Φυσικά. Θὰ τὸν ἀναγκάσουμε.

Μιχάλης. — Ἄπὸ καιρὸ τὸν εἶχα καταλάβει, ποῦ δὲ μὲ χώνευε.

Γεωργιάδης. — Καὶ τώρα πῆε νὰ σκάσει.

Μιχάλης. — Τὶ τρομερό, νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι φθονεροὶ στὸν
κόσμο!

Λυκάτος. — Δὲ βαρύνεσαι. Μᾶς κάνουν νὰ γουστάρουμε διπλὰ τίς
εὐτυχίες, ὅταν μᾶς ἔρχονται. Ἡ θάρρεις, ποῦ κι' ὁ Για-
τριδῆς δὲ σκάει;

Γεωργιάδης. — Ἔ; μ' αὐτὸς σκάει γιὰ κάθε καλὸ ποῦ ἀκούσει.

Λυκάτος. — Στὶς δυστυχίες καὶ στὶς εὐτυχίες φαίνονται οἱ φίλοι.
Ἐμεῖς, Μιχάλη, τὸ καταχαρήκαμε.

Μιχάλης. — Δὲν ἀμφιβάλλω. Τὴν καρδιά σας τὴν ξέρω.

Γεωργιάδης. — Νὰ σὲ ἀφήσουμε. Ἦρθαμε ἔτσι, περαστικοί, νὰ
σοῦ σφίξουμε τὸ χέρι.

Μιχάλης. — Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ, πολὺ.

Λυκάτος. — Κατεβαίνεις μαζῆ μας;

Μιχάλης. — Ὅχι. Πρέπει νὰ περῶ μιὰ στιγμή ἀπὸ τὸ κουρεῖο-
Εἶμαι ἀξούριστος.

Γεωργιάδης. — Κυρία μου, τὰ σέβη μου. Καὶ πάλε τὰ θερμά μου
συγχαρητήρια.

Λυκάτος. — Καὶ τὰ δικά μου. Γλήγωρα νάρθουμε νὰ σᾶς συγχαροῦμε
καὶ γιὰ τοὺς ἀρραβῶνες τῆς Μπεμπέκας σας.

Ἄννούλα. — Σᾶ: εὐχαριστοῦμε πολὺ.

Μιχάλης. — (Τοῦς συντροφεύει ἕως τῆ θύρα.) Καλὴν ἀντάμωση. Ἄμέσως
ἔπειτα ἀπὸ τὸν κουρέα θὰ πεταχτῶ στὸ καφενεῖο.

(Οἱ φίλοι ἔχουν φύγει. Ἡ Ἄννούλα κι' ὁ Μιχάλης μένουν μόνοι. Ἐκεῖνος
περπατᾷ ἀπ' αὐτοῦ κάτω. Μὰ τὸ βῆμα του τώρα εἶναι ρυθμικό. Δὲ δείχνει
καμμία ταραχή. Ἐχει σκοτεινιάσει. Ἡ Ἄννούλα ἀφῆκε τὴ δουλειά της.)

Μιχάλης. — Ἐέρεις, Ἄννούλα; Ἀποφάσισα νὰ τὴ δεχτῶ τὴν κλη-
ρονομιά. Ἐχεις δίκιο. Ἐχουν δίκιο καὶ τὰ παιδιά.
Καλὰ τὰ λένε καὶ οἱ φίλοι. Κάποτες μιὰ εἶδηση ἀνε-
πάντεχη πῶς φέρνει ἄνω κάτω τὸν ἄνθρωπο!

Ἄννούλα. — (Μὲ τὸ ἀκαθόριστο χαμόγελο, μὰ μὲ ὅλη τὴν ματιῶν της τὴ τσαχπινιά.)
Ὅστε ἀποφάσισες νὰ τὴ δεχτεῖς θετικά;

Μιχάλης. — Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τὴν ἀρνηθῶ γιὰ φαντασιοπλη-
ξίες.

Ἄννούλα. — (Κατεβάζοντας τὰ μάτια, ἴσως γιὰ νὰ κρύψει τὴν παμπόνηρη ἔκφρασή τους.)
Μιχάλη... νὰ σοῦ πῶ... εἶχες δίκιο πρὶν. Τὴν κληρο-
νομιά δὲν πρέπει νὰ τὴ δεχτεῖς.

Μιχάλης. — Τὶ ἔκαμε, λέει;

Ἄννούλα. — Εἶναι ἀλήθεια. Ὁ Πετριδῆς μὲ εἶχε ἀγαπήσει.

Μιχάλης. — (Μὲ γέλιο, ποῦ προσπαθεῖ νὰ τὸ κάμει φυσικό, μὰ ποῦ εἶναι κακόχο)
Εἶσαι κωμικῆ! Καὶ δὲν πᾶει νὰ σὲ ἀγαπήσει καὶ ὅλη ἡ
Κέρκυρα! Τὶ φταῖς ἐσὺ; Μήπως εἶσαι ὑπεύθυνη;

Ἄννούλα. — (Μὲ φωνὴ σιγανή). Μὰ τὸν ἀγάπησα καὶ γώ.

Μιχάλης. — (Τὸ γέλιό του τώρα μοιάζει μὲ νεκρική καμπάνα.) Χά! χά! χά!

Καὶ νὰ μοῦ τ' ὀρκιστεῖς δὲν τὸ πιστεύω. Σὺ, γυναῖκα μου, στὴ ζωὴ σου ὅλη δὲν ἀγάπησες παρὰ τὰ παιδιὰ σου.

Ἄννούλα.— (Μὲ φωνὴ ποῦ μόλις ἀκούεται.) Πρέπει νὰ σοῦ τὰ πῶ ὅλα, κι' ἄς μὲ σκοτώσεις, **Μιχάλη.** Κάποτες στάθηκα καὶ ἐρωμένη του.

Μιχάλης.— Μὰ, φτωγὴ μου, εἶσαι ἀνίκανη γιὰ ἓνα τέτοιο πράγμα. Σὺ, ἐρωμένη τοῦ Πετρίδη! Μὰ βρίσκεις κάτι ἀστεῖα κάποτε! Ἄφησέ με νὰ γελάσω. (Τώρα γελάει ἀληθινά. Ἔχει συνηθίσει.) Ἄς πῶ καὶ γὼ σὰν τὴ Μπεμπέκα. (Προχωρεῖ πρὸς τὴν θύρα.) Ἄλλου τὰ κόλπα σου. Σὲ μένα δὲν περ-
νᾶνε. Δὲ μὲ γελοῦν ἑμένα.

(Καὶ ἱκανοποιημένος περισσότερο ἀπὸ τὸν Καίσαρα σὰν πέρασε τὸν Ρουβί-
κινα, ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του, φεύγει βιαστικά, ἐνῶ τὸ γέλιο
του ἀντηχᾷ ἀκόμα στὸ δωμάτιο.)

Κέρκυρα - Φλεβάρης 17 - 1925.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ

Τί τάχα ἂν ἦτανε μικρὸ ποῦ φάνταζε μεγάλο
— κι' ἀπὸ τὸν κίμπο πλιὸ πλατὶ, γεμάτο γ.λόη κι' ἀνθούς—
τὸ περιβόλι τὸ φτωγὸ, σὲ κάποιον κόσμον ἄλλο
μᾶς πῆγαινε μὲ τοὺς γ.λοκοὺς τοῦ Ὀρείου στοχασμοῦς.

Ὅλη τῆς πλάσης ἡ ψυχὴ γιὰ μᾶς ἐκεῖ κρυμμένη
ποῦ ὁ πόθος τῆς ἀγάπης μας ἔβρισκε θεῖα φωλιὰ ... —
Κοιτὰ στὴ φράχτη μιὰ παλιὰ γωνιὰ συνηθισμένη
λὲς κ' ἔπερνε, κάθε φορὰ, καινούριαν ὀμορφιά.

Χωρίζει ὁ τόπος κι' ὁ καιρὸς, κι' ὅτι εἶησε πεθαίνει...
Τὰ ριάτα πῶς μαραινόνται κι' ἀσπρίζουν τὰ μαλλιά...
Τάχα ποιὸς ξέρει, σὰν καὶ πρὶν, ἡ ἀνδρῆ ἐκεῖ ἂν διαβαίνει,
κι' ἂν τόσο πρόσχαρο λαλοῦν, καὶ τώρα, τὰ ποιλιὰ;

Ἀθήνα Μάρτης 1921.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΤΟ ΚΡΙΜΑ

Ευπνούσανε τὰ κρινα στὸ βουνὸ
τὸ θᾶμα τῆς αὐγῆς νὰ προσκυνήσουν
κ' ἐπήγαιναν σωμαίνοντας οἱ δυὸ,
κ' ἐπήγαιναν χωρὶς νὰ σταματήσουν.

Τ' ἀγροπνημένα μάτια τὰ θολὰ
στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ἔγνοιας ἔχουν γείρει
καὶ δὲν ἀκοῦν τ' ἀηδόνια τὰ τρελλά,
πῶχουνε στήσει γύρω πανηγύρι.

Κάτι ποῦ ἡ γλῶσσα δὲν τολμᾷ νὰ πῆ
σὰν τὸ μολύβι τὴν καρδιὰ βαραίνει
κι' αὐτοὶ ποῦ εἶχανε τόσο ἀγαπηθῆ
πρῶτη φορὰ κυττάζονται σὰν ξένοι.

Ψυχὴ στὴ λαγκαδιὰ δὲν ἀγροικᾷς,
μ' αὐτοὶ γυρνᾶνε πίσω καὶ κυττᾶνε,
στὰ πόδια τοὺς βάνει φτερὰ ὁ βραχνᾶς
κι' ὅπου στρατὶ καὶ μονοπάτι — πᾶνε.

Κι' ὅταν ἀφῆκαν πίσω τὸ χωριό,
λαχανιασμένοι πέσανε στὸ χῶμα
καὶ λὲς πῶς ἀγωνίζονται κ' οἱ δυὸ
τὸ μυστικὸ μὴ βγάλουν ἀπ' τὸ στόμα.

Μὲ τὴ ματιὰ, τὴν ἱκετεύει : Μή...
Καὶ σκύβει αὐτὴ, σὰ νὰ τοῦ λέει: Θυμᾶμαι...
Μὰ ξάφνου πέφτει ἀπάνω του χλωμὴ
καὶ τοῦ φωνάζει: «κρύψε με!... φοβᾶμαι.»

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΜΑΡΚΙΝΑΣ

ΑΔΩΝΙΣ

Τὸ σούρουπο τὸν ἔντισε μὲ ἀχνόξανθη πορφύρα,
Πνέμα καὶ κάλλος ἔσμιξε ἐξαίσιο ποίημα μὲ ἄσμα
Καὶ φαίνεται σὰν ὄραμα ὠραῖο κρατῶντας λύρα
Ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὸ χάσμα.

Τὸ διάστημα τοῦ ἐγίνηκε τριγύρω του στεφάνι,
Γιὰ τὸν ἀφρὸ ἢ τὴ σάρκα του χέρια καὶ μάτια σφάλλων,
Νὰ τοῦ ἱστορίσει τὸ κορμὶ τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς δὲ φτάνει,
Τοῦ ρίχθουν μάγια οἱ ξωτικιᾶς τὰ ροῦχα γὰ τοῦ βγάλουν.

Κάτιον ἀπ' τὸ γόνα, τοῦ μεριοῦ του ἢ ρόδινη καμπύλη,
Σὰν ὁ ἔρωτάς μου κάθεται καὶ φέρεται, εἶναι βέλος·
Θάτρωγα ὦμῃ τὴν ὕλη,
Μὲς τὴ φωτιά δὲ θάβανα ὠρτίου Θεοῦ τὸ μέλος.

Πῶς ρέει μέσα σιᾶς φλέβες του Θεῶν Ὀλύμπιων αἷμα!
Ὡ πάθη ἀρχαίας δογῆς!

Χωρὶς ἀλάτι θὰ χαρῶ τὸ τραγικὸ τὸ γεῦμα
Γιατὶ εἶν' ὁ ἔρωτάς μου αὐτὸς τὸ ἄλας τῆς γῆς.

Πῶς μὲ μεθάει καὶ χαίρομαι ὁ ποιητικὸς του ἀγέρας,
Ποῦ καὶ σιὸν Ἄδη μὲ καλεῖ!

Γιὰ νέχτιος πίνω τὸ αἷμα του, ὦ τῶν αἰσθηῶν τέρας.
Μὲ μέθυσεσ πολὺ!

Ἄκου, μὲ κράζει ὁ Κέρβερος, ἐκεῖ ποῦ οἱ φλόγες πλένε.
Σιοῦ Ἀχέρωνα τὰ σιήθια·

Τοὺς κολασμένους ἀγροικῶ, ποῦ τραγουδῶντας λένε:
«Τοῦ παραδείσου οἱ κάτοικοι δὲν νοιῶσαν τὴν ἀλήθεια.»

Πιάσε τὴ μίαν πλεξίδα τῆς καὶ γὼ πιάνω τὴν ἄλλη,
Τρελλάθηκα ἢ Γοργόνα μαζή σου γὰ φανεῖ,
Χιύπα Ἐρινύα τὸ τούμπανο, ὁ κόσμος εἶναι πάλη
Καὶ μῖσος καὶ ἡδονή.

Καὶ ψάλε τὰ πεθάνωμε· κανεῖς τὰ μὴ γεράσει!
Σωσιὸς Θεὸς μοῦ φαίνεται μὲ τὴ στολὴ τοῦ βύσσου
Μὲ μία κολάκα ὁ Σατανᾶς θ' ἀρθεῖ γὰ μᾶς κεράσει
Τὴ φλόγα τῆς ἀβύσσου.

Τὸ μαγεμένο τὸ ραβδὶ φέριτε μου ἐδῶ τοῦ Δράκου
Καὶ τὴ χρυσοῦ τὴ βέρα,
Πρὸς τὰ μεσάνυχτα θὰ βγῶ μὲ μοῦτρο βρονκολάκου
Φυσσῶντας τὴ φλογέρα.

Εἶναι τὸ ποίημα ἢ τ' ἄγαλμα, ποῦ ἀπάνω τῶχω στήσει
Στὸν ἔρμο βράχο τοῦ γυαλοῦ σκληρὰ μὲ τέχνη ὦμῃ,
Γιὰ νάρθει ὁ νεραῖδοχορὸς γὰ μοῦ σὲ τραγουδήσει
Τῆς χάρης τὸν Ἐρμῆ;

Ὁνειρο ἢ σμίλη, ποῦ Θεοῦς μὲ τὸ λιθάρι δίνει!
Ὁνομα τοῦ ποιήματος, τοῦ ἀγάλματος ἀπίδα,
Ἡ ἰδέα σὰν ἥλιος κάθεται σιὴν κορυφῇ καὶ χύνει
Στὴν κάθε μία σου γραμμῇ ὠραίου φωτὸς ἀχτίδα

Ὡ Ἠλύσιες πόρτες κλείσετε!... Ὁραμα ὁ νέος μου ἐχάθη!
Τᾶγαλμα πλαῖ δὲν μνέσκει πιά· ἀπὸ τὸ ποίημα χνάρι
Στὸ νοῦ μου δὲν ἀπόμεινε· κι' ἀπ' τῆς λακιάς τὰ βιάθη
Δύο ὄραματα ποῦ ἀνηφοροῦν φωτᾶει τ' ἀχνὸ φεγγάρι.

«Γράψε μου ἐσὺ τὸ ποίημα, Πίνδαρε· τοῦ μαρμάρου
Τὴν ἔγνοια, Πραξιτέλη, ἐσὺ γὰ λάβεις.» Τέτοια λέει
Γλυκεῖα φωνὴ σιὰ ὄραματα ἀπ' τᾶσμα ἐξαίσιου φάρου,
Ποῦ μὲ φιεροῦγες κόκκινες, ἀητὸς σιὰ σὺράνια πλέει.

Κι' ἐνῶ θωροῦσε τὸν ἀητὸ κ' ἐκράτει ἐνοῦ παπύρου
Ὁ Πίνδαρος χρυσὸ χαρτὶ κι' ὁ Πραξιτέλης σμίλη,
Οἱ κόσμοι τραγουδούσανε: «Χαῖρε ἡδονὴ τοῦ Ἀπειροῦ!
Πνέμα, ὁμορφάδα καὶ ὕλη!»

ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΘΑΑ ΤΑ ΕΚΕΠΑΣΕ

Τώρα πού όλα τὰ σκέπασε τάχνο κι' άνάριο βράδου
Πού ήρθε σάν ίσκιος θλιβερός τις πόρτες νά χτυπήσει,
"Ελα σιμά και κάθησε κι' άς έρθει τὸ σκοτάδι
Τὸ πικραμένο σπῆτι μας στὰ μαύρα νά τὸ ντύσει.

Θέλω παντοῦ τριγύρω μας τὴ σκοτεινιά άπλωμένη.
Τίποτε νά μὴ βλέπουμε π' άκόμα νά θυμίζει
Τῆς Χίμαιρας τὴ θεία μορφή πού κάπου κουρασμένη,
Τὰ ιδανικά λουλούδια της σι' άγέρι θά σκορπίζει.

Θέλω νά νοιώσω τὴ βαρειά θλιμένη μελωδία
Πού εἰς τὴ σιγή ξεχύνεται κάποτε άπό βαθειά μας,
"Όταν πικρὸ παράπονο, γιὰ κάποιαν εὐτυχία
Χαμένη, άφίνει μυστικά σιῆ συφορὰ ἢ καρδιά σας.

Θέλω πάνου σιὸν ὄμο μου νά γύρεις τὸ κεφάλι,
Νά πιάσω τὰ χεράκια σου νά τὰ γλυκοφιλήσω
Καί νά σοῦ 'πῶ μὲ τὴ Σιωπὴ τάνείπωτα και πάλι
Πού δὲν μ' άφίνει ἢ καταχνιά νά σάλαφρομιλήσω.

Και θέλω ἔτσι νά πάρουμε βαθειά μεσ' τὴν άγκάλη
Τὴν θλίψη μας πού άνάλαφρα τὰ μάτια θάχει κλείσει
Και νά τὴν νανουρίσουμε τόσο άπαλά κι' άγάλη
Πού ἴσως, 'Αγάπη μου, ποτὲς νά μὴν ξαναξυπνήσει.

ΣΠΥΡΟΣ Μ. ΚΑΜΗΛΕΡΗΣ

ΛΑΒΑΜΕ

Γιάννη Δ. Μουρέλλου: ΟΙ ΔΥΟ ΤΕΛΑΛΙΣΕΣ

και τὸ συστáινουμε θερμὰ στοὺς άναγνῶστες μας.